

Ország Közepe Önkormányzati Társulás

G a z d a s á g f e j l e s z t é s i p r o g r a m j a

Ország Közepe Önkormányzati Társulás

G a z d a s á g f e j l e s z t é s i
p r o g r a m j a

Készítetették:

Bányai Judit, Studio 55

Kovács Róbert, Oso-Polar

Krémer András, Kréta

Répássy Helga, Geoconsult

Kiegészítő anyagokat készítették:

Mezőgazdaság: Szuda Zoltán

Turizmus: Jenei Zsolt

Budakeszi-Budapest, 2002. június

A gazdaságfejlesztési program egy olyan intézkedési terv, amely az Ország Közepe Önkormányzati Társulás településein működő vállalkozóknak, önkormányzatoknak, intézményeknek gazdasági célú együttműködését rögzíti. A programot egy olyan térség készítette el, amelynek helyzete köztes, Pest megyén belül az átlagtól kicsit elmaradó. **Helyzete abszolút értelemben** az elkövetkező 5-10 évben valószínűleg mindenképpen javulni fog. A program készítői úgy gondolják, hogy **relatív helyzetén** a térség elsősorban a gazdasága szereplőinek és a közössége vezetőinek összefogásával javíthat. A térségnek fel kell készülnie arra, hogy a jövőben az ajánlatok közül a számára legelőnyösebbet válassza ki, és ebből az ajánlatból az elérhető legnagyobb előnyt legyen képes kihozni.

A program **sajátossága**, hogy ellentétben más hasonló programokkal, a szervezet, amely megrendeli, önállóan nem, csak tagszervezetein keresztül képes azt végrehajtani. Ebből a szempontból a program megvalósíthatóságát (reális voltát) **veszélyezteteti**, hogy lehetnek időszakok, amikor a települések – szükségszerűen – nem részesednek azonos módon a program előnyeiből. **Előnyt** jelent ugyanakkor, hogy a kistérségi gazdaságfejlesztés hatékonyabb szint, mint például a települési szint. Ma már a legkülönbözőbb európai és hazai fejlesztési források is inkább ezen a szinten igényelhetők.

A program technikai értelemben vett célja – a térségen belüli sajátosságok figyelembe vétele mellett – a térség egészére optimalizált tervezet kialakítása. Készítői a problémák és lehetséges akciók széles körét igyekeztek feltárni, viszont csak néhány programot javasolnak megvalósításra. Ennek oka, hogy a figyelem és az erőfeszítések koncentrálásával reális, megvalósítható programot igyekeztek letenni, miközben tisztában vannak a többi feladattal is, ám az azokkal kapcsolatos teendőknek kisebb jelentőséget tulajdonítanak, és azokat a jelentősebb feladatok utánra rangsorolták. Mindez azt is jelenti, hogy a programot 3-5 éven belül felül kell vizsgálni. Amennyiben a célok teljes mértékben vagy részlegesen teljesültek, új célokat kell kijelölni. A program a teljesülésének méréséhez maga biztosítja az eszközöket, amikor mutatószámokat rendel a célokhoz. A mutatószámok értékének rendszeres kiszámításával biztosítható a program monitoringja, amelyet a program elindításától a célok teljesüléséig el kell végezni.

A program **tartalmi célja** kettős: egyrészt olyan gazdaság kialakítása, amely egyre magasabb szinten képes a lakosság foglalkoztatását, megélhetését biztosítani; másrészt olyané, amelynek eredményeként a térség versenyképessége javul, a gazdasági szereplők életképessége növekszik.

Tartalom

TARTALOM	4
TÁBLÁK ÉS ÁBRÁK JEGYZÉKE	5
1. AZ OKÖT GAZDASÁGFEJLESZTÉSI PROGRAMJA LEGFONTOSABB KÉRDÉSEI, ELEMEL. VEZETŐ ÖSSZEFOGLALÓ	6
1.1 A PROGRAM HELYE, SZEREPE.....	6
1.2 A PROGRAM KÉSZÍTÉSÉNEK MÓDSZERE	6
1.3 A TÉRSÉG GAZDASÁGI HELYZETÉNEK ÉRTÉKELÉSE	6
1.4 JAVASOLT CÉLOK, PROGRAMOK.....	9
1.4.1 Prioritások:.....	9
1.4.2 Programelemek.....	9
1.4.3 A program jövője.....	12
2. HELYZETÉRTÉKELÉS	13
2.1 FÖLDRAJZI FEKVÉS	13
2.2 NÉPESSÉG	14
2.3 KÖZLEKEDÉS	18
2.4 GAZDASÁGI ÉLET.....	20
2.4.1 A térség gazdasága a számok tükrében	21
2.4.2 Agrárszektor és turizmus	25
2.4.3 A térség ipara	26
2.4.4 A szolgáltatási szektor	27
2.4.5 Munkaerő kereslet - kínálat helyzete	28
2.5 TÉRSÉGI EGYÜTTMŰKÖDÉS: JELENTŐS POTENCIÁL – NEHÉZSÉGEK.....	29
2.5.1 Egyenlőtlenségek az ország közepén	29
2.5.2 Az önkormányzatok viszonya a gazdasághoz, a vállalkozásokhoz és a térségi együttműködéshez	32
3. LEGSZÜKSÉGESEBB TEENDŐK, JAVASOLT FEJLESZTÉSI PROGRAMOK	34
3.1 PROBLÉMÁK.....	34
3.2 A VÁLLALKOZÁSOK ÉRDEKELTSÉGE A GAZDASÁGFEJLESZTÉSI PROGRAM SIKERÉBEN.....	36
3.3 CÉLFÜGGVÉNYEK	36
3.4 PRIORITÁSOK:	36
3.5 PROGRAMELEMEK.....	37
3.5.1 Térségi kiegyenlítés	38
3.5.2 Munkaerőpiac.....	39
3.5.3 Gazdasági kapcsolatok intenzitása.....	41
3.5.4 Működő vállalkozások feltételei.....	42
3.6 A PROGRAM JÖVŐJE	43
4. MELLÉKLET	45
4.1 HELYZETÉRTÉKELÉS – SWOT ANALÍZIS.....	45
4.1.1 Az 'Ország Közepe' kistérség erőforrásai a térségfejlesztési koncepció alapján.....	45
4.1.2 Helyzetfeltárás A kistérségi „Imázs és marketing programban.....	47
4.2 A GAZDASÁGFEJLESZTÉSI PROGRAMOT MEGELŐZŐ ANYAGOK ÖSSZEFOGLALÁSA	49
4.2.1 Gazdaságpolitikai PILOT-program: I. Helyzetfeltáró és szinergikus munkarész KOLPRON Bp. Kft. (2001) (hiányzó oldalak 26-33-ig).....	49
4.2.2 SAPARD Operatív program	49
4.2.3 Ország Közepe Önkormányzati Társulás Idegenforgalom fejlesztési koncepció és stratégiai program.....	50
4.2.4 Ország közepi kistérségi imázs- és marketing program.....	51
4.3 SZAKÉRTŐI ANYAGOK A GAZDASÁG FEJLESZTÉSI PROGRAM RÉSZKÉRDÉSEINEK TISZTÁZÁSÁRA	52

4.3.1	Jenei Zsolt: Turisztikai fejlesztés lehetőségei az ÖKÖT településein	52
4.3.2	Szuda Zoltán: Javaslatok az Ország Közepe Kistérség (Dabasi térség) gazdaságfejlesztési programjához	55
4.3.3	A mezőgazdaság legfontosabb kérdései.....	55

Táblák és ábrák jegyzéke

1. TÁBLA: A JAVASOLT ÉS RÉSZLETESEN KIDOLGOZOTT PROGRAMOK ÖSSZEFOGLALÁSA I.	11
2. TÁBLA: A JAVASOLT ÉS RÉSZLETESEN KIDOLGOZOTT PROGRAMOK ÖSSZEFOGLALÁSA I.	11
3. TÁBLA: A NÉPESSÉGSZÁM VÁLTOZÁSA 1990-2001	15
4. TÁBLA: AZ ÁLLANDÓ LAKOSSÁG KORCSOPORTOK SZERINTI ÖSSZETÉTELE, 2000-BEN	16
5. TÁBLA: LAKÁSÁLLOMÁNY, NÉP- ÉS LAKSŰRŰSÉG, 2000-BEN	17
6. TÁBLA: SZEMÉLYES JÖVEDELEM ÉS ADÓFIZETŐK	18
7. TÁBLA: A GAZDASÁGRA VONATKOZÓ ÁLTALÁNOS MUTATÓSZÁMOK	22
8. TÁBLA: A TÉRSÉG CÉGEINEK PÉNZÜGYI HELYZETE	23
9. TÁBLA: A CÉGEK ÁGAZATOK ÉS MÉRET TÍPUS SZERINTI ÖSSZETÉTELE AZ OKÖT TELEPÜLÉSEIN	24
10. TÁBLA: AZ EGYES TELEPÜLÉSEK CÉGEINEK RÉSZLETES ÁGAZATI MEGOSZLÁSA	24
11. TÁBLA: A SZOLGÁLTATÁSI SEKTORRA VONATKOZÓ NÉHÁNY STATISZTIKAI ADAT, 2000.....	28
12. TÁBLA: "HELYEK" – AMELYEKET A TURISTA EGYÉNI MOTIVÁCIÓ ALAPJÁN KERES FEL ÉS A VELE KAPCSOLATOS TURISZTIKAI INFRASTRUKTÚRA ELEMEL.....	53
1. ÁBRA: AZ OKÖT TELEPÜLÉSEI A BUDAPEST ÉS KECSKEMÉT KÖZÖTT TÉRSÉGBEN	14
2. ÁBRA: HELYI GAZDASÁG IDEALIZÁLT SZERKEZETE.....	58

1. Az OKÖT gazdaságfejlesztési programja legfontosabb kérdései, elemei.

VEZETŐ ÖSSZEFOGLALÓ

1.1 A PROGRAM HELYE, SZEREPE

A gazdaságfejlesztési program a térségfejlesztési koncepció által javasolt programok sorába illeszkedik. Célja a térség gazdaságának áttekintése, a problémák meghatározása és javaslatok megfogalmazása. Meghatározni azokat a területeket, ahol sürgős beavatkozás szükséges, illetve ahol a leggyorsabban lehet eredményt elérni, vagy ahol most kell lépni ahhoz, hogy időben eredményt lehessen elérni.

A gazdaságfejlesztési program készítését a területfejlesztési program javasolta, így abba illeszkedik bele. Nem volt célunk az összes ágazati problémát kezelni, bizonyos területeken részprogramok készítését javasoljuk. Ilyen programok lehetnek az önkormányzatok közötti együttműködés fejlesztésének lépései vagy egy térségi iparfejlesztési koncepció.

1.2 A PROGRAM KÉSZÍTÉSÉNEK MÓDSZERE

A program készítése során áttekintettük az elmúlt évtizedben a térségre készült programokat, a vonatkozó statisztika jövedelmi, beruházási, munkaerő-forgalmi, fejlesztési adatait. Mintegy 50-60 interjút készítettünk a térség vállalkozóival, gazdálkodóival, polgármestereivel és más gazdasági szereplőivel. Meghatározott vállalkozói csoportok véleményének pontosabb megismerése érdekében két kiscsoportos vitát is szerveztünk, amelyekbe a meghívottakat speciális mintavételi eljárással válogattuk be. Mindezekben felül meghirdettünk egy szélesebb lakossági csoportokat megcélzó fórumot is.

Célunk, hogy az elkészülő program minél nagyobb mértékben megvalósuljon, egy élő, folyamatosan (át)alakuló program szülessen. Az interjúk és a viták során ennek érdekében ismertettük és teszteltük elképzeléseinket.

A program két részletezettségi szinten foglalkozik a felvetett problémákkal. Egyrészt megnevezi azokat a területeket, melyekben valamilyen döntésre, intézkedésre, kezdeményezésre van szükség, másrészt néhány kritikus területen megjelöli a lehetséges szereplőket, forrásokat, azok nagyságrendjét.

1.3 A TÉRSÉG GAZDASÁGI HELYZETÉNEK ÉRTÉKELÉSE

A térség fejlődő. Ez a fejlődés messzemenőig meghaladja a korábbi évek várakozásait. A fejlődés motorja részben az a potenciál, amely a fővároshoz való

közelségében, és a gazdasági szempontból a hazai és nemzetközi közlekedési, kommunikációs csatornához viszonyított helyzetéből következik. Másrészt az, hogy a térség déli peremén fekszik az ország és egy nagyobb régió kiemelten fejlődő, dinamikus gazdasági centruma. Harmadrészt pedig az az intenzív fejlesztési munka, amelyet a térség önkormányzatainak többsége kifejt, és amely a térségi együttműködés fejlesztésében is megnyilvánul.

A térség gazdaságának jövője a földrajzi helyzetből adódó lehetőségek jobb, intenzívebb kihasználásában, és sajátos előnyök megteremtésében van. Ilyen sajátos előny lehet, ha a jelenlegi spontán gazdasági fejlődés áttekintését követően olyan fejlesztési koncepciót dolgozna ki a térség, amely bizonyos iparágak megtelepedését e célra elkülönített forrásokkal is támogatná. A cél egy olyan helyi gazdaság megteremtése, amelyben a megtelepült cégek egymást természetes módon segítik, és amelynek így gazdaságosan, a cégekkel együttműködve helyben megteremthetőek a háttérszolgáltatásai: a szükséges képzések, továbbképzések, speciális gépek, alkatrészek termelése, sajátos szolgáltatások, pl. speciális szennyezés szűrése, stb.. Egy ilyen fejlesztésnek mindenképpen összhangban kell lennie a rendelkezésre álló erőforrásokkal (meglévő kapacitások, már megtelepedett cégek, ezek sajátos igényei szolgáltatásai, munkaerő képzettsége, szabad munkaerő jelenlegi és várható nagysága). A térség önkormányzatai egy fontos döntés előtti utolsó pillanatokban vannak: amennyiben komolyan befolyásolni akarják a térség jövőbeni gazdaságának szerkezetét, el kell dönteniük, hogy mely tevékenységeket látnak szívesen és mely tevékenységeket tartanak kerülendőnek. Azért van szükség ezeknek a döntéseknek az összesítésére és összehangolására egy fejlesztési koncepció keretében, mert a beavatkozás olyan bonyolult láncolatot indíthat meg, amelynek kimenetele beláthatatlan.

A térség gazdaságának összehangolt fejlesztése nem lehetséges a gazdaság szereplőinek összefogása nélkül. Ez az összefogás elsősorban és első helyen a térség önkormányzatait kell, hogy érintse. Nem képzelhető el olyan gazdaságfejlesztési program, amelyet egy-egy önkormányzat külön indít el, és hosszabb távon valódi sikereket hoz. Az ilyen programok eredményeképpen szülehetnek részsikerek, ezek azonban egy-két év alatt olyan akadályokba fognak ütközni, amelyek végső soron csak közös erőfeszítéssel oldhatóak meg. A közös fellépés egyúttal plusz erőt és súlyt is ad a térség erőfeszítéseinek. Valójában a siker záloga, ha a térség a gazdasági programok esetében a jelenlegi 55 ezres népességgel szemben egy 100-150 ezres térség összehangolt fejlesztését tudja szervezni, összehangolni.

A térség gazdálkodói esetében még sokkal kevésbé tudatosodott az együttes fellépés kényszere, sokkal erősebb a széthúzás, mint az önkormányzatok esetében. Mint a közösség egészének képviselőjét, teljes mértékben az önkormányzatokat terheli annak a felelőssége, hogy az önkormányzatok és a gazdaság szereplői között a jelenlegi eseti párbeszéd helyett rendszeres, a személyes szimpátiától független, az érdekezésszerűságon és a kölcsönös egymásrautaltságon alapuló intenzív munkakapcsolat alakuljon ki, ami segíti megteremteni, elmélyíteni a vállalkozások egymás közötti kapcsolatát is.

Az egyes ágazatoknál érzékelt problémák többsége olyan, amelyet a gazdaságfejlesztési program közvetlenül nem tud kezelni: vagy egy külön fejlesztési koncepcióra van szükség, mint az ipar összehangolt fejlesztése esetében, vagy közvetett beavatkozásra, elkerülhetetlen folyamatok hatásainak kezelésére van szükség, mint az a mezőgazdasággal kapcsolatosan várható. A következő kiemelt problémákat tártuk fel munkánk során:

- Autópálya-fejlesztések hatásai várhatóan tovább erősítik a térség gazdasági pozícióit, különösen az M8 továbbépítésének megvalósulásával, amely nemcsak fontos közlekedési gerincen elhelyezkedő térséget alakít ki, hanem egy fontos csomópontban lévő térséget hoz létre (M5, M8, 405).
- Problémát jelent a közlekedés területén a belső átkötő utak állapota vagy hiánya, a tömegközlekedés hiányosságai,
- Jelentős területi egyenlőtlenségek feszítik a térséget, egyes települései sokkal intenzívebb fejlődési pályára álltak az elmúlt években, mint mások, olyan települések is vannak, ahol az esélyek is lényegesen rosszabbak a közeljövő dinamikus fejlődésére.
- A gazdaság szereplői sok esetben csak települési léptékekben kalkulálnak (munkaerő), ugyanakkor szinte kizárólagosan a térségen kívüli kapcsolatokra alapozzák működésüket (beszerzés, piac). Hiányoznak a térségen belüli és (sok tekintetben) a településeken belüli gazdasági kapcsolatok különféle szintjei: a vállalkozások és vállalkozók között is, de az önkormányzatok, illetve az OKÖT és a vállalkozások között is. E kapcsolati háló hiánya jelentős gazdasági veszteségeket jelenthet a térség számára.
- A mezőgazdasági kisvállalkozások – a koncentráció ilyen alacsony fokán – igen rossz versenyhelyzetben vannak, amit tovább nehezít a földek gyenge minősége is.
- A mezőgazdasági és erdőterületek művelése során kellene előállítani azon „javakat”, melyek a turisztikai bevételekben értékesülhetnek (erdő, táj). Erre ma csak igen korlátozottan képes az ágazat.
- A térségben az ipari tevékenység meglehetősen koordinálatlan, elenyésző kivételektől eltekintve (ipari parkok). Az ipari tevékenység összehangolt fejlesztésére átfogó koncepció kidolgozása lenne kívánatos, ami lehetővé tenné a tudatos megfelelést, alkalmazkodást, csatlakozást az oktatás, a pályaválasztás érdekelt szereplői számára. A munkaerő-struktúra nem kellően illeszkedik a gazdaság jelenlegi igényeihez, ami komoly foglalkoztatási problémákat okoz. Közép-hosszú távon elérendő lenne, hogy a munkaerő megfeleljen a térség számára kívánatosnak tartott ipari-gazdasági szerkezetnek. További feladat az elkövetkező években a mezőgazdaság foglalkoztató képességének várhatóan csökkenése következtében felszabaduló, az ágazatból kiszoruló munkaerő alkalmazásának előkészítése, az iparnak és a szolgáltatási szektornak a felkészítése befogadásukra.
- A gazdaság alakulása, alakítása szempontjából kitüntetett szerepe van és lesz az önkormányzatoknak. Egyrészt a gazdasági szempontoknak megfelelő településszerkezetet kell kialakítani a tervezés, szabályozás, támogatás eszközeivel, másfelől olyan vállalkozásbarát intézményi, hatósági környezetet kell kialakítani, amely mintegy táptalajként szolgál a kívánatos gazdasági tevékenységek számára.

Javasoljuk tehát egyes szakterületeken speciális rész-programok kidolgozását: pl. az önkormányzatok közötti együttműködés fejlesztésének lépései, vagy egy térségi iparfejlesztési koncepció formájában. E kérdések programszerű kidolgozását az indokolja, hogy a különböző területeken párhuzamosan végrehajtott, összehangolt cselekvést igényelnek.

A gazdaságfejlesztési program ugyanakkor azoknak az átfogó kérdéseknek a kezelésére kíván koncentrálni, amelyek rövidebb vagy hosszabb távon, külön felkészülés nélkül is érezhető javulást eredményezhetnek a térség gazdaságának egy-egy szegmensében.

1.4 JAVASOLT CÉLOK, PROGRAMOK

Annak érdekében, hogy a gazdaságfejlesztési program ne vállaljon követhetetlenül sok feladatot, és kézzelfogható eredményei legyenek, - a felvázolt helyzetértékelés bázisán - csak korlátozott számú prioritást élvező program beindítását javasoljuk.

1.4.1 Prioritások:

Úgy gondoljuk, hogy a fenti helyzetértékelés alapján 4 prioritás kell kiemelni:

- i. A térség belső egyenlőtlenségeinek mérséklése
- ii. A munkaerő-piaci feszültségek kezelése
- iii. A helyi vállalkozások, cégek kapcsolatainak erősítése,
- iv. A működő vállalkozások feltételeinek javítása

E négy cél annak fényében tekinthető a térség gazdaságfejlesztése prioritásainak, hogy a területi települési különbségek ellenére nem lehet akut munkanélküliségről beszélni. A térségben működő vállalkozások megerősítése, versenyképességük javítása ugyanakkor nélkülözhetetlen feltétele a térség gazdasága hosszú távú stabilitásának. Ez segíthet a foglalkoztatás bővülésében. Bár a munkanélküliség nem jelentkezik akut problémaként, a munkaerőpiacon belül jelentős feszültségek mutatkoznak, amelyek mindenképpen kezelést, felkészülést igényelnek. A térség egészének, mint gazdasági egységnek a stabilitását az jelentheti, ha a vállalkozások beszerzéseinek kiinduló pontja, valamint értékesítésük elsődleges piaca az OKÖT települései lennének. Ez olyan érdek, amely mind a vállalkozások, cégek, mind a lakosság, mind az önkormányzatok szempontjából kézzelfogható eredményekkel szolgálna.

1.4.2 Programelemek

A fenti prioritások alapján a következő programok beindítása javasolható:

a. Térségi egyenlőtlenségek

A program a térségi egyenlőtlenségek kezelésére, a térségen belüli települési értékek fenntartása, a térség belső harmóniájának biztosítása érdekében egy közlekedésfejlesztési programot javasol. Ez biztosítaná a jelenleg elszigeteltebb településekről a munkahellyel, fejlettebb szolgáltatásokkal rendelkező településekre való bejárást. A program jelenleg javasolt első szakaszában a munkáltatói igények felmérését kell megvalósítani. A következő szakaszban ennek eredményével kell megkeresni azt a társaságot, amely a tömegközlekedés számára biztosított állami

támogatások (diákok, idősek) megszerzésével, megfizethető áron képes a feladatot ellátni.

E program kiegészítését jelentheti a térségen belül bizonyos hiányzó, rossz minőségű utak fejlesztése.

b. Munkaerőpiac

A munkaerőpiacon tapasztalt feszültségek kezelésére oktatási, képzési programok beindítását javasoljuk. Ez esetben is indokolt a munkáltatói igények előzetes felmérése. Ennek megfelelő kommunikáció javíthatja a programban való részvételi hajlandóságot.

c. Gazdasági kapcsolatok intenzitása

A program készítői kiemelten fontosnak látják, hogy a térség gazdasági szereplőinek erősödjenek a térségen belüli (gazdasági) kapcsolatai, növekedjenek a térségen belüli eladásai, beszerzései: erősödjön az OKÖT településeinek belső piaca. Ennek érdekében klubnapokat, tájékoztató jellegű fórumokat javasolunk. Ezeket mindenképpen jól kidolgozott, megfelelő kommunikációnak, „hírverésnek” kell megelőznie és követnie. A témáknak a vállalkozók számára érdekesnek kell lenniük, biztosítani kell, hogy beleszólhassanak a téma kiválasztásába. Időszakonként neves előadók meghívása is indokolt.

d. Működő vállalkozások feltételei

Annak ellenére, hogy az önkormányzatok az elmúlt években is komolyan odafigyeltek vállalkozásaikra, indokoltnak látjuk egy vállalkozói referenci hálózat kiépítést. Az ok, hogy a vállalkozások döntő hányada nagyon kis cég, amelynek fokozottan van szüksége információkra, bizonyos szakmai támaszra.

e. A javasolt programok

A javasolt programok legfontosabb jellemzőit (cél, eredményesség mérése, szükséges feltételek stb.) az alábbi táblázatokban foglaltuk össze:

1. TÁBLA: A javasolt és részletesen kidolgozott programok összefoglalása I.

Jellemzők	A) térségi kiegyenlítés	B) munkaerőpiac
Cél	Térségen belüli munkába járás biztosítása	Piacképes szakképesítés a munkavállalóknak
Leírása	Tömegközlekedési igények föltárása, finansziális háttér kidolgozása	Hiányszakmák és a kereslet felmérése, ehhez oktatási program rendelése
Várt hatás / eredmény	Térségben található munkalehetőségek elérése, megélhetés biztosítása a térségen belül	Aki dolgozni szeretne, az talál megfelelő munkát (megfelelő bérért)
Szükséges adatok	Kereslet meghatározása, finansziális megoldások feltérképezése	Középiskolai képzésben részesülők száma szakmák szerint a következő 7 évben
Felelős(ök)	OKÖT elnök és térségmenedzser	Munkaügyi kirendeltség vezetője + térségmenedzser, középiskolák vezetői
Intézményi háttér	OKÖT iroda	Munkaügyi kirendeltség, OKÖT
Egyéb feltételek	Települési polgármesteri hivataloknál adatok gyűjtése az igényekről	Vállalkozói javaslatok/igények összegyűjtése
Költségek	Sikerdíj, melynek mértékét és célzott személyeit OKÖT tagjai határoznák meg	Az oktatási program készítőinek sikerdíjként az első félévi tandíj 10%-a
Források	Sikerdíj – térségi vállalkozásoktól, járatok pályázat + kidolgozandó pénzügyi konstrukció	Pályázat, tandíj
Határidő	Feladatkiadás 2002 szeptember közepe, adatgyűjtés 2002. december 15-ig	Kezdés 2002 őszi, kész oktatási program 2003 március vége

2. TÁBLA: A javasolt és részletesen kidolgozott programok összefoglalása I.

Jellemzők	C) Fórumok	D) Referens
Cél	Vállalkozói kapcsolatok erősítése	Vállalkozások feltételeinek javítása
Leírása	Hetente egy délután (csütörtök) beszámoló a térség és önkormányzatainak terveiről, problémáiról, sikereiről, szakmai előadás egy konkrét problémáról, végül kötetlen beszélgetés	A térség 12 települését 3 vállalkozói referens látogatná úgy, hogy az ötödik napon valamennyi Dabason lenne, amikor a helyi TV-ben vagy ők maguk, vagy egy vállalkozó mondaná el a leginkább érdeklődésre számot tartó ügyeket, kérdéseket.
Várt hatás / eredmény	Vállalkozók jobban megismerik egymást, a (gazdasági, társadalmi) környezetüket, jobban föl tudnak készülni a változásokra	Vállalkozók sikeresebbek saját munkájukban, aktívabbak a települési problémák megoldásában, jobban megismerik egymást az önkormányzatok – vállalkozók
Szükséges adatok	Vállalkozások száma, nagysága, tevékenységi körük. Kérdés, hogy hány vállalkozóval van alkalmi/rendszeres kapcsolatuk a térségben és a térségen kívül, és hogy ezek egyenként milyen volumenű megbízásokban társaik (aktív vagy passzív)	Településenként önkormányzati infrastruktúra igény: saját asztal, telefon, fax, internet kapcsolat lehetősége, önkormányzati és helyi kapcsolatuk kiválasztása
Felelős(ök)	Térségmenedzser, vállalkozói referensek, választott vállalkozók	Térségmenedzser, vállalkozói referensek
Intézményi háttér	OKÖT, települési polgármesteri hivatal	OKÖT, települési polgármesteri hivatal
Egyéb feltételek	Helyszín: OKÖT iroda folyosója (fűtés, világítás, ásványvíz, pogácsa, később batyus jelleggel)	Íróasztal települések polgármesteri hivatalában, OKÖT iroda folyosója
Költségek	Épületfenntartás, munkabér bizonyos hányada, írásvetítő, fénymásoló, papír, e-mail cím jelenlévőknek stb.)	3 referens munkadíja (3x150 e. Ft) + infrastruktúra használat
Források	Pályázat minta-projektre, majd önfenntartó vállalkozók által	Pályázat, majd önfenntartás
Határidő	Kezdés: 2002 őszi, majd folyamatos	Kezdés 2002 őszi, majd folyamatos

1.4.3 A program jövője

Négy programcél emeltünk ki, kidolgoztuk ezek leglényegesebb elemeit, de mindez kevés ahhoz, hogy a program elinduljon, majd megvalósítsa a kitűzött célt. Kellene hozzá olyan helyi, érdekelt, szakmai részterületeket átlátó, a térség felé elkötelezett szakemberek, akik ezt a térségben való gondolkozást a települések szintjén is terjesztik, majd életben tartják.

A program céljainak hatékonyabb teljesülése érdekében javasoljuk, hogy az OKÖT hozzon létre egy monitoring csoportot, amely egy, évente választott vállalkozóból, az egyik vállalkozói referensből és a munkaügyi kirendeltség által delegált személyből állna. Feladata a program teljesülésének figyelemmel kísérése, gazdaság-politikai javaslattevés lenne.

2. Helyzetértékelés

A korábbi programokkal, gyakorlattal szemben a térség vizsgálatakor nem csupán a térség egészének és településeinek helyzetét vizsgáltuk, hanem tekintettel arra, hogy a megbízó hangsúlyt helyezett a térségen belüli egyenlőtlenségek kezelésének szükségességére, megkülönböztettük az OKÖT településeinek három al-térségét is:

1. Északi-szektor: Bugyi, Inárcs, Kakucs, Ócsa
2. Középső-szektor: Dabas, Hernád, Újhartyán, Újlengyel
3. Déli-szektor: Örkény, Pusztavacs, Táborfalva, Tatárszentgyörgy

Ez a felosztás nem jelent megkülönböztetést, csak gyakorlati okokból volt rá szükség. Igyekeztünk ezt a megkülönböztetést nem erőszakosan kezelni, mert azt éreztük, hogy sok önkényesség van benne. Ennek ellenére, sokszor a várakozásokkal szemben is, gyakran igazolódott a településeknek ez a csoportosítása. Mindenképpen meghúzódik mögötte a térség egyik legalapvetőbb jellemzője, a közlekedés lehetősége: a fővárostól való távolság, az autópálya, stb.

Úgy kell tehát erre a szerkezetre tekinteni, mint egy eszközre, amely e program készítőinek munkáját megkönnyítette, és bizonyos magyarázó erővel bír. A továbbiakban csak az esetlegesen előforduló északi, középső és déli szektor elnevezések utalnak erre a felosztásra.

2.1 FÖLDRAJZI FEKVÉS

Az Ország Középe Önkormányzati Társulás települései Budapest és Kecskemét között fekszenek. A két várost összekötő legfontosabb kommunikációs csatornák (pl. utak, vasút) áthaladnak a területén. Mindkét nagyváros fontos szerepet tölt be az életében, bár kétségkívül meghatározóbb a főváros közelsége. A térség északi települései (Bugyi, Ócsa) belenyúlnak az 1,7 millió lakosú városnak az 1990-es évek közepén lehatárolt agglomerációjába.

A terület, ahol az ÖKÖT települései is találhatóak, az Alföld észak-nyugati sarka. Talaja inkább homokos, mezőgazdasági művelés szempontjából inkább rossz minőségűnek tekinthető. A térség nyugati szegletében, amely a Dunához közelebb esik, a talaj nedvessége többé-kevésbé képes ellensúlyozni ezt.

Fontos természeti értékek találhatóak a térségben, többek között az Ócsai Tájvédelmi Körzet, az ősbörökás.

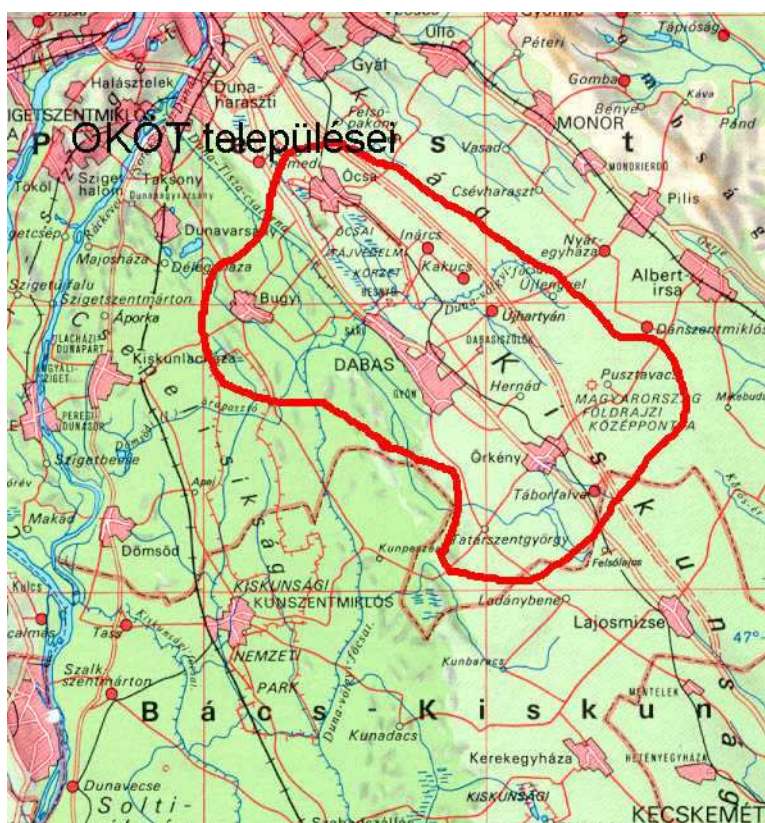
Európa számos nagyvárosának első gyűrűje után (amely körülbelül annak szorosabb agglomerációs területét jelenti) egyre fontosabbá válik annak második gyűrűje, amely a központból 50 km-re képez egy újabb gyűrűt. Budapest körül ez úgy alakul ki, hogy dél-keleten ez az OKÖT térségét rajzolja ki. Miért válik ez a gyűrű fontossá? Azért, mert az agglomeráció is kezd besűrűsödni, jó esetben is legfeljebb kisvárosi jellegű, és egyeseknek még mindig túl sűrű és lüktető. Fiatal, főleg értelmiségi családok rendre kiköltöznek ilyen településekre, onnan járnak be a nagyvárosba, esetleg interneten végzik a munkájukat. Azt mondják, ők tele tudóval akarnak beleszippantani

a friss levegőbe, nem akarnak félni attól, hogy kiengedjék a gyereket az utcára, azt szeretnék, ha az életük legalább hazaérve fölvehetné azt a ritmust, ami természetes, és amit ez az egységesülő, izgatottan vibráló világ csak elérzékenyült pillanataiban mer föl vállalni. Ezt a világot tudja nyújtani ez a térség azoknak, akiknek lelke „a rónák végtelenje” után sóhajtozik.

Összességében tehát mit nyújthat ez a térség?

1. A főváros közelségét,
2. Természetes életritmust,
3. Megfelelő infrastruktúrát,
4. Részvételi lehetőséget a helyi gazdaságban munkavállalóként vagy vállalkozóként

Jelen gazdaságfejlesztési program ez utolsó pontban rögzített lehetőségen belül próbál – a minőségi kínálat irányába – segítséget nyújtani.

1. ÁBRA: Az OKÖT települései a Budapest és Kecskemét közötti térségben

2.2 NÉPESSÉG

A térségben 2001. február 1-én, a népszámlálás időpontjában 56 ezer ember lakott. Ez az 1990-es adathoz képest 10%-os növekedést jelent. A megye népességének gyors növekedése, a fővárosból való kiköltözés az OKÖT településeit is érintette. A térség népességének növekedése elmarad a megyei átlagtól, ez az elmaradás azonban nem

jelentős. A térség települései között e tekintetben is jelentős különbségek érzékelhetők. Két településen, Inárcson és Hernádon a népesség növekedése az elmúlt évtized során jelentősen meg is haladta a megyei átlagot. Ezzel szemben Pusztavacson a 2%-os népességnövekedés szinte elhanyagolható.

3. TÁBLA: A népességszám változása 1990-2001

	Terület Km2	Népszámláláskori népesség		Változás 1990-2001		Vándorlás 90-'01
		1990	2001	Fő	%	
Északi-szektor						
Bugyi	115,55	4 888	5 155	267	105%	50
Inárcs	22,53	3 306	4 043	737	122%	747
Kakucs	21,8	2 374	2 594	220	109%	242
Ócsa	81,64	7 903	8 703	800	110%	286
Középső-szektor						
Dabas	166,09	14 763	15 843	1 080	107%	1100
Hernád	26,59	2 948	3 547	599	120%	611
Újhartyán	26,25	2 628	2 768	140	105%	276
Újlengyel	38,98	1 610	1 684	74	105%	141
Déli-szektor						
Örkény	36,83	4 593	4 953	360	108%	323
Pusztavacs	79,07	1 489	1 525	36	102%	17
Táborfalva	42,05	2 882	3 296	414	114%	513
Tatárszentgyörgy	55,06	1 648	1 814	166	110%	221
EGYÜTT	712,44	51 032	55 925	4 893	110%	4527
PEST MEGYE	6 393,51	949 749	1 080 759	131 010	114%	131 010
súly a megyében	11,1%	5,4%	5,2%	3,7%	98%	3,5%

Forrás: Népszámlálás 2001, Előzetes adatok, KSH, Budapest, 2001

A térség lakosságának korösszetétele nem különbözik lényeges mértékben a megye egészétől. Összességében az aktív népesség az OKÖT települései lakosságának 60%-át teszik ki. Összességében mintegy 33 ezer fő az, aki a helyi gazdaságpolitikai döntések közvetlen alanya, az egyes döntések hatásának mérése ezen a bázison kell, hogy megtörténjen.

Az aktív korú népesség azokon a településeken képvisel nagyobb arányt (Inárcs, Hernád), ahol a bevándorlás, a népesség növekedése is kiemelkedően gyors. A fiatalok aránya is lényegesen magasabb e településeken, mint a térség vagy a megye átlaga, e mutató szempontjából azonban Tatárszentgyörgy van a legkedvezőbb helyzetben. Az aktív korú népesség aránya Táborfalván, a fiataloké Újhartyánban a legalacsonyabb.

Az időskorú népesség Inárcson és Hernádon képviseli a legkisebb arányt, összességében e települések korszerkezete a legkedvezőbb.

4. TÁBLA: Az állandó lakosság korcsoportok szerinti összetétele, 2000-ben

	Állandó népes. száma	Egyes korcsoportok sokasága			Egyes korcsoportok aránya		
		Fiatalkorú	Aktívkorú	Időskorú	Fiatalkorú	Aktívkorú	Időskorú
Északi-szektor							
Bugyi	5 077	1 094	3 035	948	22%	60%	19%
Inárcs	3 869	874	2 445	550	23%	63%	14%
Kakucs	2 551	543	1 524	484	21%	60%	19%
Ócsa	8 688	1 864	5 257	1 567	21%	61%	18%
Középső-szektor							
Dabas	15 621	3 481	9 606	2 534	22%	61%	16%
Hernád	3 502	845	2 189	468	24%	63%	13%
Újhartyán	2 716	501	1 610	605	18%	59%	22%
Újlengyel	1 714	386	996	332	23%	58%	19%
Déli-szektor							
Órkény	4 736	1 110	2 770	856	23%	58%	18%
Pusztavacs	1 471	323	850	298	22%	58%	20%
Táborfalva	1 766	458	980	328	26%	55%	19%
Tatárszentgyörgy	3 293	786	1 911	596	24%	58%	18%
EGYÜTT	55 004	12 265	33 173	9 566	22%	60%	17%
PEST MEGYE	1 055 542	225 345	644 151	186 046	21%	61%	18%

Forrás: KSH

A népességre vonatkozó adatok összefoglalásaként az 5. táblában jól látható, hogy az OKÖT térségében a népsűrűség lényegesen elmarad a megyei átlagtól, annak nem egészen a fele (47%). A legritkábban lakott település Pusztavacs (18 fő / km²), de gyéren lakottnak számít még Táborfalva, Bugyi és Újlengyel is. A legsűrűbben lakott település a térségben Inárcs (173 fő/km²), itt a népsűrűség meghaladja a megyei átlagot.

Az idézett táblázatból jól látszik, hogy a gyorsabb fejlődés, amelyet a táblában az egy lakosra jutó új építésekkel fejeztünk ki, inkább jellemzi az eleve sűrűbben lakott, és a korábbi táblázatok szerint is gyorsabb népességnövekedést mutató településeket, miközben meglehetősen alacsony értéket mutat a ritkábban lakottakon. Az Inárcson mért 8,97 érték több mint a duplája a megyei átlagnak. Bugyiban (1,24 új lakás / ezer lakos) és Pusztavacson (1,42 új lakás / ezer lakos) az újlakás-fejlesztések fajlagos mutatójának értéke nem éri el a megyei átlag harmadát.

Mindent figyelembe véve a ritkán lakottság, bár egy-egy település esetében jelenthet hátrányt, kifejezhet rosszabb helyzetet, sok szempontból azonban, például a kellemesebb, élhetőbb környezet szempontjából mindenképpen érték, és a térség egésze szempontjából egyfajta potenciál.

A gazdaságfejlesztési program összeállításakor hangsúlyt kapott a megbízó részéről a térségen belüli egyenlőtlenségek kezelése, ennek figyelembe vétele. Véleményünk szerint ez a kiegyenlítés csak a lakosság számára biztosított esélyegyenlőség, és nem minden egyes település önálló gazdasági (ipari-mezőgazdasági) centrummá történő fejlesztésével lehetséges. Az esélyegyenlőség biztosításának együtt kell tehát járnia a térségen belüli különbségek fenntartásával, és egy kiegyenlítő mechanizmus kialakításával. Azoknak a településeknek, amelyek gazdasági potenciálja már most lehetővé teszi, hozzá kell járulniuk azokhoz a többletköltségekhez, amelyek a nehezebb helyzetű településeken lakók munkába járásával, szolgáltatásokkal való ellátásának biztosításával stb. kapcsolatosak. Cserébe hozzájutnak azokhoz az

előnyökhöz, amelyeket fejlesztéseik során a nagyobb népességtömeg, és a jelenleg rosszabb helyzetű településeken a hosszabb távú előnyök biztosíthatnak. Tisztában vagyunk azzal, hogy ez jelenleg nehezen kivitelezhető, amennyiben azonban a térség a felismert egyenlőtlenségek kiegyenlítését kiemelt célként tűzte maga elé, nincs előtte más út.

5. TÁBLA: Lakásállomány, nép- és laksűrűség, 2000-ben

	Lakónépesség száma	Népsűrűség fő/km ²	Lakásállomány db	Laksűrűség fő/lakás	Új építés	Új épít e. főre
Északi-szektor						
Bugyi	4 836	41,9	1 914	2,53	6	1,24
Inárcs	3 902	173,2	1 271	3,07	35	8,97
Kakucs	2 461	112,9	896	2,75	9	3,66
Ócsa	8 353	102,3	3 070	2,72	19	2,27
Középső-szektor						
Dabas	15 235	91,7	5 611	2,72	49	3,22
Hernád	3 446	129,6	1 217	2,83	20	5,80
Újhartyán	2 679	102,1	1 008	2,66	4	1,49
Újlengyel	1 702	43,7	650	2,62	6	3,53
Déli-szektor						
Örkény	4 919	133,6	1 656	2,97	13	2,64
Pusztavacs	1 411	17,8	548	2,57	2	1,42
Táborfalva	3 223	76,6	1 255	2,57	6	1,86
Tatárszentgyörgy	1 748	31,7	721	2,42	5	2,86
EGYÜTT	53 915	75,7	19 817	2,72	174	3,23
PEST MEGYE	1 032 672	161,5	376 049	2,75	4 583	4,44
súly a megyében	5,2%	47%	5,3%	99,1%	3,8%	72,7%

Forrás: Pest megyei statisztikai évkönyv 2000, KSH, Budapest, 2001.

Meglehetősen érdekes, fontos összefüggésekre mutat rá a 6. tábla is. Miközben a lakosság száma, mozgása, korösszetétele vagy sűrűsége alapján inkább csak egy-egy település különült el a többitől, addig a népesség jövedelmi helyzete 1999-ben a déli-szektor egészének elmaradását mutatta a térség többi településétől. Ez egy olyan időszakban történt, amikor a térség elmaradása a megye átlagához képest valamelyest csökkent: míg 1992-ben a térségben az egy adózóra eső jövedelem a megyei átlag 90%-a volt, 1999-re ez 92%-ra növekedett. Figyelemre méltó általános megfigyelés az is, hogy 1992 és 1999 között nem nőttek a térségben a települési szinten mért fajlagos jövedelmi egyenlőtlenségek, sőt valamelyest csökkentek is: 1992-ben a legjobb helyzetű településen átlagosan 1,34-szorosát keresték annak, amit a legrosszabb helyzetű településen. Ez az érték 1999-re 1,31-ra változott. Végeredményben tehát nem a különbségek növekedése, hanem sokkal inkább a területi koncentrációja az, ami figyelmet érdemel.

A lakosság jövedelmi helyzete alapján kirajzolódó kép szerint a Hernádon lakók helyzete a legjobb. Ők kerestek 1992-ben és 1999-ben is a legtöbbet a térségben. Hernádon 1992-ben az évi átlagos 195 ezer forintos jövedelem 1,6%-kal haladta meg a megyei átlagot, míg 1999-ben a 467 ezer forintos települési átlag már 4,7%-kal volt

több a Pest megye egészét átlagosan jellemző értéknél. Miközben tehát a térség egésze felzárkózóban van a megyéhez, legjobb helyzetű települése egyre előrébb tör a megye más helységei között.

A térségben 1992-ben Bugyin kerestek a legrosszabbul. 1999-re a bugyiak a második legmagasabb jövedelmi értéket mondhatták magukénak. Az átlagos jövedelmek alapján a legrosszabb keresetűek között a második 1992-ben Tatárszentgyörgy volt. 1999-re a tatárszentgyörgyiek jövedelme éves átlagban 4 ezer forinttal meghaladta a táborfalvaiakét. A nagyobb változás nem annyira Tatárszentgyörgyön, mint inkább Táborfalván következett be. Ez utóbbi település lakói 1992-ben még a megyei átlagot megközelítő átlagos jövedelemmel rendelkeztek, ami akkor a térségen belüli második legjobb érték volt. Figyelemre méltó, hogy a déli-szektor egy másik települése Pusztavacs, ahol ma a legkocentráltabbak a válságjelenségek, 1992-ben még a térségi átlagnál jobb jövedelmi helyzetű lakossággal rendelkezett.

6. TÁBLA: Személyes jövedelem és adófizetők

	Összes jövedelem, 1992		Összes jövedelem, 1999			Adózók, 1999	
	M.Ft	e.Ft/fő*	M.Ft	e.Ft/fő*	A megyei átlag %-a	számuk	Arányuk a népességből
Északi-szektor							
Bugyi	281	147	842	454	102%	1 853	38%
Inárcs	228	176	591	397	89%	1 491	38%
Kakucs	153	161	369	398	89%	926	38%
Ocsa	637	191	1 412	421	95%	3 353	40%
Középső-szektor							
Dabas	1 011	168	2 535	411	92%	6 171	41%
Hernád	245	195	643	467	105%	1 375	40%
Ujhartyán	177	185	415	405	91%	1 025	38%
Ujlengyel	95	172	218	379	85%	574	34%
Déli-szektor							
Örkény	255	162	569	368	82%	1 548	31%
Pusztavacs	117	183	213	368	83%	577	41%
Táborfalva	206	190	403	357	80%	1 129	35%
Tatárszentgyörgy	71	156	174	360	81%	483	28%
Együtt	3 476	173	8 383	409	92%	20 505	38%
Pest megye	75 748	192	191 868	446	100%	430 570	42%
Súly a megyében	4,6%	90%	4,4%	92%		4,8%	90%

Forrás: APEH

Magyarázat: * - egy adózóra számított érték

2.3 KÖZLEKEDÉS

A térséget számos sajátos közlekedési probléma feszíti. Sajátos helyzet jellemzi a közúti közlekedést, jelentős elmaradások érzékelhetők a vasúti közlekedési kapcsolatoknál, a helyi tömegközlekedés sem megfelelő, ami ugyancsak nehezíti a térség lakóinak és vállalkozásainak az életét. Közlekedési szempontból a térség meghatározó jellemzője Budapest közelsége. Hosszú távon mindenképpen ezt kell tekinteni a legmeghatározóbb tényezőnek, olyannak, amely pozitívan hatott és hat a

jövőben is a térség gazdaságára. Jelenleg azonban számos tényező nehezíti a térség elérését, közlekedési kapcsolatát a fővárossal.

E tekintetben csak utalnunk kell a jól ismert problémára, az autópálya irreálisan magas használati díjára, és ennek következtében az azt kiváltani képes 5-ös főközlekedési út óriási zsúfoltságára. Ez főútvonalként halad keresztül a nagyobb településeken, nehezen átjárható választóvonalként ily módon meghatározzák azok belső szerkezetét, arculatát is.

A hosszú távú prognózis az, hogy - az ország gazdasági fejlődésének pozitív forgatókönyve esetén - az autópálya intenzívebb használatával lehet számolni. Akár úgy, hogy a díjrendszer változik, akár úgy, hogy annak mértéke a növekvő jövedelmek miatt nem jelent akkora megterhelést a közlekedőknek, mint jelenleg. Jellemző e terület gyors változásaira, hogy a térségre 2000-ben készült közlekedésfejlesztési terv még nem számolt az M5-ön kívül gyorsforgalmi útfejlesztéssel, míg ma már tudjuk, hogy az M8 tervezett nyomvonala a dunaujvárosi hídon keresztül a jelenlegi 405-ös útban folytatódik. Ennek megvalósulása esetén a térség egy jelentős gyorsforgalmi csomópont helyszínévé válik. Fel kell azonban hívnunk a figyelmet arra, hogy az autópálya vagy a gyorsforgalmi hálózat adta kedvező lehetőségek önmagukban nem elégségesek a gazdaság fellendítéséhez. A hálózat megfelelő csatlakozási pontok és az alsóbbrendű úthálózat fejlesztése nélkül nem fogja a remélt pozitív tendenciákat eredményezni, sőt adott esetben romolhat is a gazdasági, környezeti állapot. Részben a képzett munkaerő elvándorlása révén, részben a forgalmat megállítani képtelen területek környezeti terhelődésének növekedése miatt. Ezért a várható fejlesztések előkészítésének döntő jelentősége lesz a gazdasági hatások alakulásában.

Ezzel el is érteztünk a térség belső közlekedési hálózatának kérdéséhez, amivel kapcsolatban meg kell erősíteni azokat a korábbi megállapításokat, melyek a hiányzó belső kapcsolati elemekre, a várható nyomvonal tervezési előkészítésére, településszerkezeti illesztéseire vonatkoznak. E feladat szorosan összefügg más, a gazdaságfejlesztés szempontjából is megkerülhetetlen problémával, mint a gazdasági tevékenységek településszerkezeten belüli elhelyezésére, gazdasági, vállalászási területek kijelölésére, az esetleges autópálya nyomvonalának kijelölésére irányuló előkészítési munkálatokkal.

Jelentősen csökkenthetné a fővárostól való távolságot, a Budapesti Közlekedési Szövetség keretei között működő, intenzíven fejlesztett vasúti közlekedés is. A fejlesztés természetesen nem csupán a síneket, kocsikat és állomásokat jelenti, hanem a ráhordó utakat, tömegközlekedési eszközöket, a kapcsolódó parkolókat is. Adott esetben az elővárosi vasútvonal fejlesztése enyhíthet a térségen belüli közlekedési hiányokon is, részben a ráhordó hálózat, részben maga a vasút révén, amennyiben több állomás is lenne a térségben.

A közlekedés fejlesztése a térség számára annyiban is döntő kérdés, hogy amennyiben a regionális tervekben szereplő és az utóbbi időkben egyre inkább beteljesülni látszó logisztikai funkció fejlődése beindul, felgyorsul, úgy az újabb terhelést jelent közlekedési hálózatra. E terhelést a hálózat jelenlegi állapotában csak nagyon korlátozott mértékben képes kielégíteni.

2.4 GAZDASÁGI ÉLET

A térség összességében fejlődő. Ez jelentős részben a térség földrajzi fekvésének, a régiót jellemző általános gazdasági dinamikának köszönhető. Az itt található önkormányzatok óriási erőfeszítéseket tettek az elmúlt években, hogy a térség helyzete az adottságokon túl a lehető legnagyobb mértékben javuljon (pl. alpinfrastruktúra kiépítése). Ezen erőfeszítések közé soroljuk a térségi önkormányzati együttműködést is, amely a szokásos problémákkal (széthúzás, ellenérdekeltség jelenléte, érzékenységek) küszködve is képes volt jelentős eredményeket felmutatni, és a felek közös akaratából tovább él. E kezdeményezés megszilárdítása, az együttműködés elmélyítése, bár nem közvetlenül kapcsolódik a gazdaságfejlesztési programhoz, de annak a megvalósítását jelentős mértékben előremozdíthatja. Ezzel szemben ennek az együttműködésnek a felbomlása egyedi, elszigetelt, sok esetben egymást kioltó akciókká degradálhatja a települések erőfeszítéseit.

Sok tennivaló maradt még. E feladatok közül a legtöbb és legsürgősebb tennivaló talán a közlekedés fejlesztéséhez (belső utak, tömegközlekedés) kapcsolódik. A közlekedés fejlesztése elengedhetetlen része a térségen belüli területi egyenlőtlenség mérséklésének, felszámolásának. Mint ahogy azt az előző fejezetben is részleteztük, a közlekedés fejlesztésében két vonatkozásban is előrelépést kellene elérni. Ez egyrészt a települések közötti átkötő utak fejlesztése, az elszigetelt települések bekapcsolása a térség vérkeringésébe (a megye, a régió és a közútkezelő támogatásával); másrészt a tömegközlekedés fejlesztése (VOLÁN, helyi vállalkozók és/vagy önkormányzatok kisebb, olcsóbban üzemeltethető járművekkel). A települések egyedi erejét meghaladja a közlekedés fejlesztése, így ehhez részben támogatásokra lehet szükség (utak esetében), részben megvalósulhat vállalkozói tőkével, esetlegesen önkormányzati támogatással, a térség jelentős foglalkoztatóinak összefogásával (tömegközlekedés). Az önkormányzatoknak és az OKÖT-nak mindenekelőtt szervezőmunkával kell ebben részt venniük. A gondokat valamelyest oldhatja a kerékpárutak tervezett kiépülése, de az a problémáknak csak egyik részét oldja meg. Ezt nem lehet végső megoldásként kezelni.

A térség gazdasága élénkülően van. Ez az élénkülés azonban sokkal nagyobb mértékben érinti a térség településeinek egy kisebb körét (Dabas, Hernád, Újhartyán), miközben gyakorlatilag érintetlenül hagyta a térség déli részének egyes településeit.

A térség cégei, gyakorlatilag méretüktől függetlenül intenzív gazdasági kapcsolatokat ápolnak az ország legkülönbözőbb részeiben található vállalkozásokkal, de sokszor nem ismerik az utca túlsó oldalán lévőköt vagy bizalmatlanok velük szemben. Pedig ezeknek a kapcsolatoknak a fejlesztése a térség elemi érdeke. A vállalkozók költségeket takaríthatnak meg, a megtermelt jövedelemnek pedig nagyobb hányada marad és költődik el helyben.

Véleményünk szerint nem egyszerűen a közvetlen gazdasági haszonnal kecsegtető vállalkozói kapcsolatokat kell erősíteni, hanem azokat is, amelyek a vállalkozások között indirekt módon léteznek. Fontos az ismeret bővítése, megbecsülése, az alapvető érdekazonosság felismerése is. Ez jelenthet egyfajta háttérbázist majdan felmerülő problémák azonnali orvoslásához, illetve egy olyan közeget, amely az érdekazonosság bázisán együttes fellépéssel tudja megvédeni a térség vállalkozóinak érdekeit. Végső soron a helyi erők olyan összefogása, csoportosulása lenne ez, amelynek elemi érdeke a térség fejlődése, és amely akar és képes is tenni ezért.

2.4.1 A térség gazdasága a számok tükrében

A 12 településből álló térségben működő cégek több mint egyharmada, 37%-a egyetlen településen, Dabason működik. Dabasnak a térség gazdaságában betöltött vezető szerepét nem csupán az abszolút szám jelzi, de a fajlagos mutató (egy lakosra eső vállalkozások száma) is megerősíti. A fajlagos mutató alapján ugyanakkor az is látszik, hogy Újlengyel vállalkozás-sűrűsége megközelíti a dabasit: a 15 ezres városban 92 cég jut ezer lakosra, miközben a nem egészen kétezres községben 88. A legalacsonyabb a vállalkozás-sűrűség mutató értéke Pusztavacson (36 vállalkozás jut ezer főre) és Tatárszentgyörgyön (44 vállalkozás jut ezer főre).

A vállalkozás-sűrűségi mutató elemzése még egy nagyon fontos tanulsággal bír. Dabas elsősége mellett egyértelműen mutatja a középső szektor előnyét az OKÖT településeinek másik két szektorával szemben. Kevésbé egyértelmű, de szintén látszik, hogy a déli szektorban a legritkábbak a vállalkozások, és az északi szektor helyzete ennél valamivel kedvezőbb.

A 7. tábla tartalmaz egy további fontos adatot. Ez az adat a nagyobb, korlátolt felelősségű vállalkozások aránya. Miközben a legtöbb település esetében ez az arány 13-16% közé esik, addig Újlengyel egyik oldalról és Pusztavacs, valamint Kakucs a másik oldalon jelentősen kilógnak a sorból. Pusztavacs már több szempontból előkerült, mint olyan település, amely kedvezőtlenebb mutatóval rendelkezik más településeknél. A térségi kiegyenlítő programoknak e település integrálását mindenképpen szem előtt kell tartaniuk. Kakucs esetében inkább csak egyetlen jelről van szó, amely azt mutatja, hogy a településen kevés a nagyobb méretű, „húzó” vállalkozás. Amennyiben a gazdaságot térségi szinten kívánjuk integrálni, márpedig ennek települési szinten nem nagyon lenne értelme, akkor a település vállalkozásainak térségi integráltsága a valódi kérdés. Pusztavacs esetében azért bonyolultabb a helyzet, mert e község nem csupán a vállalkozásokra vonatkozó mutatószámok alapján mutatkozott rosszabb helyzetűnek, hanem a lakosság jövedelmi helyzete és demográfiai összetétele alapján is.

Újlengyel példája ugyanakkor szintén óvatosságra int. Nagy valószínűséggel e település kiemelkedő értékeit az önkormányzat adópolitikájának, „adóparadicsom” jellegének köszönheti. E példa ismét azt mutatja, hogy az iparüzési adó hiánya versenyelőnyt biztosíthat egy-egy település számára, ez azonban pirrhusi győzelem, hiszen az adóbevételről nemcsak az a település esik el, ahonnan ide költözik egy-egy cég, de a befogadó számára sem jelent jövedelmet, miközben a cég tevékenysége költségeket mindenképpen jelenthet. Az önkormányzati adópolitikák összehasonlításával, összehangolásuk jelentőségével az „2.5.2 Az önkormányzatok viszonya a gazdasághoz, a vállalkozásokhoz és a térségi együttműködéshez” című fejezetben fogunk bővebben foglalkozni.

7. TÁBLA: A gazdaságra vonatkozó általános mutatószámok

	Lakónépesség	Működő vállalkozás		Működő korlátolt felelőss. társ.		Ip. üz. adó
	Száma	Száma	ezer főre	száma	aránya, %	kulcs, 2000
Északi-szektor						
Bugyi	4 836	244	50,45	36	15%	1,8%
Inárcs	3 902	246	63,04	34	14%	1,0%
Kakucs	2 461	138	56,07	13	9%	2,0%
Ócsa	8 353	540	64,65	56	10%	1,7%
Középső-szektor						
Dabas	15 235	1 407	92,35	211	15%	1,5%
Hernád	3 446	275	79,80	38	14%	1,6%
Újhartyán	2 679	219	81,75	36	16%	1,1%
Újlengyel	1 702	149	87,54	56	38%	0,0%
Déli-szektor						
Örkény	4 919	272	55,30	35	13%	1,8-2,0%
Pusztavacs	1 411	51	36,14	4	8%	1,5%
Táborfalva	3 223	174	53,99	22	13%	1,2*
Tatárszentgyörgy	1 748	76	43,48	11	14%	1,0
EGYÜTT	53 915	3 791	70,31	552	14%	
PEST MEGYE	1 032 672	87 332	84,57	14 901	17%	
súly a megyében	5,2%	4,3%	83,1%	3,7%	82,4%	

Forrás: Pest megyei statisztikai évkönyv 2000, KSH, Budapest, 2001.

Iparüzési adó kulcs: Adókalauz 2000/2, Helyi adók 2000-ben, Geomédia Kiadói RT.

Rövidítés: Működő korlátolt felelőss. társ. – működő korlátoltfelelősségű társaságok; ip. üz. adó kulcs – iparüzési adó kulcsa

*Magyarázat: * - bizonyos esetekben 2,0%*

A 8. táblázatban az egyes településeken működő cégek bevételi, jövedelmezőségi adatai találhatóak. Ezek az adatok sokkal inkább más információk kiegészítésére szolgálnak. Tájékoztató jellegűek, mert egy-egy év adata akár véletlenszerű is lehet. Ez annak ellenére igaz, hogy a települési szintű összesítés, amely már több adat átlaga, biztosabb információ. Összességében jól látszik, hogy a cégek 1992-ben még inkább veszteségesek voltak, és ez a helyzet 1999-re konszolidálódott.

Két település adata szorul első helyen magyarázatra. Az egyik Pusztavacs, amelyre vonatkozóan az itt idézett adatbázis nem tartalmaz információt. A másik pedig Újlengyel, ahol feltehetőleg nagyobb arányban jelenhettek meg 1999-ben vagy az azt megelőző évben új cégek, ami a mutató ellentmondásos és nagymértékű kilengését okozta¹, így ezek az információk sem használhatók.

A táblázatból azonban látszik, hogy Örkényben 1999-ben kimagasló volt a cégek bruttó átlagos bevétele, és kimagasló volt Hernádon is. A bruttó hozzáadott érték az inárcsi és az örkényi cégek esetében nőtt a legnagyobb mértékben 1992 és 99 között. Az export a Bugyin és a Hernádon található cégek esetében képvisel jeltős arányt az összes értékesítésből, miközben a legtöbb település cégei esetében elhanyagolható mértékű.

¹ A probléma pontos okát nem ismerjük. Ez az információ azonban nem módosíthatja a program előkészítése során kialakult képet, így a program szempontjából nem fontos.

8. TÁBLA: A térség cégeinek pénzügyi helyzete

	Működő Vállalk. 2000	Adóz. el. eredm.		Összes bevétel		Br. h.adott érték		Export / Értékes. %	Saját / Jegyz. tőke %
		1992 Mrd Ft	1999 Mrd Ft	1999 Mrd Ft	1 cégre MrdFt/cég	1999 Mrd Ft	99/92 Arány		
Északi-szektor									
Bugyi	244	-95	273	5 230	21,4	575	9,8	42%	241%
Inárcs	246	-1	128	5 004	20,3	1 263	52,1	4%	107%
Kakucs	138		20	2 011	14,6	182	-	1%	234%
Ócsa	540	-73	777	10 193	18,9	2 249	7,3	10%	240%
Középső-szektor									
Dabas	1407	-21	786	27 431	19,5	3 267	3,8	4%	166%
Hernád	275	-206	97	8 516	31,0	908	2,9	21%	224%
Újhartyán	219	36	81	2 525	11,5	203	1,3	2%	137%
Újlengyel	149	-1	92 800	99 109	665,2	-555	-140,4	2%	111%
Déli-szektor									
Örkény	272	-61	351	12 034	44,2	3 665	29,8	3%	146%
Pusztavacs	51	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
Táborfalva	174	-1	-7	630	3,6	6	0,6	0%	48%
Tatárszentgy.	76	-3	-11	145	1,9	32	1,3	0%	62%
Együtt	3 791	-427	95 295	172 827	45,6	11 793	6,3	9%	112%
Pest m	87 332	-6 661	197 742	2 699 116	30,9	377 193	7,3	12%	128%
Súly a megyében	4,3%	6,4%	48,2%	6,4%	147,5%	3,1%	85,8%	74,8%	87,6%

Forrás: APEH

Rövidítések: Adóz. el.eredm. – adózás előtti eredmény; Br. h. adott. érték – bruttó hozzáadott érték

Sokan rendelkeznek nagyon határozott véleménnyel az egyes településeken található cégek ágazati összetételéről. Mi egy sajátos adatbázis, a KSH cégtárába került cégek különböző adatai (TEÁOR, méret és bevétel kategória) alapján készítettük el az alábbi táblázatot. Az ágazati megoszlás mellett arra is kíváncsiak voltunk, hogy a nemzetközi KKV besorolások alapján hogyan oszlanak meg a térség cégei. Mivel egy sajátos adatbázisról van szó, előfordulhat, hogy a cégek összesített száma nem azonos más nyilvántartásokban szereplő cégszámmal.

Jól látható a 9. táblázatból, hogy egyszerűen nem volt érdemes megkülönböztetni a kis, közepes és nagyvállalatokat, ezzel szemben a mikro-vállalkozásokat két kategóriába (20 M. Ft alatti és ezen összeg feletti bevétel szerint) kellett sorolni. Összesen 7, a nemzetközi normák szerinti nagyvállalat található a térségben: 2-2 Dabason és Inárcson, és 1-1 Hernádon, Ócsán és Örkényben. Középvállalkozás 17 található a térségben, amiből 10 működik Dabason, 3 Bugyin, 2 Újlengyelben, és 1-1 Hernádon és Újhartyánban.

A cégek ágazati összetételét méretük szerint összefoglalva tartalmazza a 9. tábla és részletesen, csupán az ágazati szerkezet szerint a 10. tábla. Pusztavacs estében ezek az adatok csak mérsékelten használhatóak, mert olyan kevés cégről van szó, hogy nincs értelme ágazati szerkezetéről beszélni. A mezőgazdaságban érdekelt cégek aránya Bugyin, az élelmiszeripariaké Újhartyánban, az építőipariaké Ócsán, más ipari tevékenységeké Hernádon, a kereskedelmieké Örkényben és a szolgáltatásoké Újlengyelben felülreprezentált.

9. TÁBLA: A cégek ágazatok és méret típus szerinti összetétele az OKÖT településein

Db cég	Ipar (bányászat)				Keresk., szolgáltatás				Mezőgazd., élelmisz.ip.				Mind Össz.
	MV1	MV2	KKNV	Ág.ö.	MV1	MV2	KKNV	Ág.ö.	MV1	MV2	KKNV	Ág.ö.	
Északi-szektor													
Bugyi	19	1	3	23	35	6	5	46	14	2	4	20	89
Inárcs	19	2	2	23	48	6	9	63	6			6	92
Kakucs	8	2		10	32	1	1	34	3	1	1	5	49
Ócsa	49	6	7	62	110	5	7	122	13	1	4	18	202
Középső-szektor													
Dabas	101	20	18	139	276	30	50	356	24	5	8	37	532
Hernád	20	5	8	33	52	2	4	58	3	1	7	11	102
Újhartyán	17	1	5	23	52	8	6	66	8	2	2	12	101
Újlengyel	8	2	1	11	66	2	3	71	8			8	90
Déli-szektor													
Örkény	13	2	7	22	38	7	9	54	4	3		7	83
Pusztavacs	2		2	4	4			4	1			1	9
Táborfalva	9	1	2	12	27	3	4	34	4			4	50
Tatárszentgy.	5		1	6	14	2		16	4			4	26
MIND EGYÜTT	270	42	56	368	754	72	98	924	92	15	26	133	1425

Rövidítések: MV1 – mikrovállalkozás 20 M. Ft-nál kisebb éves bevétellel; MV2 – mikrovállalkozás 20 és 50 M. Ft közötti éves bevétellel; KKNV – kis-, közepes és nagyvállalatok; Ág.ö.- ágazat összesen

Forrás: KSH, Cég-Kód-Tár 2001/3

10. TÁBLA: Az egyes települések cégeinek részletes ágazati megoszlása

	MEZG	ÉLIP	ÉPIP	BAIP	KRSK	SZLG	HUKI	Mindösszesen
Északi-szektor								
Bugyi	20%	2%	9%	17%	26%	18%	8%	100%
Inárcs	2%	4%	11%	14%	29%	32%	8%	100%
Kakucs	6%	4%	10%	10%	18%	39%	12%	100%
Ócsa	5%	4%	16%	14%	28%	25%	7%	100%
Középső-szektor								
Dabas	3%	4%	12%	14%	28%	31%	7%	100%
Hernád	6%	5%	10%	23%	24%	25%	9%	100%
Újhartyán	5%	7%	7%	16%	22%	36%	8%	100%
Újlengyel	9%	0%	3%	9%	21%	53%	4%	100%
Déli-szektor								
Örkény	7%	1%	6%	20%	36%	23%	6%	100%
Pusztavacs	11%	0%	11%	33%	0%	33%	11%	100%
Táborfalva	8%	0%	12%	12%	28%	28%	12%	100%
Tatárszentgyörgy	15%	0%	4%	19%	23%	31%	8%	100%
A térség települései együtt	6%	3%	11%	15%	27%	30%	8%	100%

Rövidítések: MEZG – mezőgazdaság, erdőgazdálkodás; ÉLIP – élelmiszeripar; ÉPIP – építőipar; BAIP – egyéb ipar, bányászat; KRSK – kereskedelem; SZLG – szolgáltatások; HUKI – humánszolgáltatások (oktatás, egészségügy, szociális ellátás), közigazgatási jellegű tevékenységek

Forrás: KSH, Cég-Kód-Tár 2001/3

2.4.2 Agrárszektor és turizmus

a. A térség mezőgazdasága, élelmiszeripara

A mezőgazdaság helyzete a térség egyik legkényesebb kérdése. Részben az országos ágazati problémáktól (támogatási rendszer, ágazati prioritások), részben a helyi piaci dinamikától és más adottságoktól (pl. a föld termőereje) függ. Ez az az ágazat, ahol az elkövetkező években a legnagyobb átalakulás várható, miközben az elmúlt évtized is gyökeresen új formák és viszonyok megjelenését hozta. Úgy ítéljük meg, hogy a gyümölcs- és zöldségtermesztők a termelés volumenétől függetlenül fenn maradnak a budapesti piac felvevőképességének köszönhetően, bár a szűkebb vagy szélesebb integrációk az ő helyzetükön is javítanak.

Az ágazat más szektoraiban erőteljes koncentráció fog végbemenni. E koncentráció megtörténhet tömeges csődökkel, a piacról való fokozatos vagy gyors kiszorulással, a jövedelmezőség drasztikus romlásával, miközben a gazdálkodók egy kisebb csoportja gyors növekedésnek indul, javul termelésének hatékonysága és jövedelmezősége. Megvalósulhat a folyamat ugyanakkor lényegesen kisebb társadalmi költséggel úgy, hogy fokozatos integrációk alakulnak ki a beszerzések (alapanyagok, tápok, gépek stb.), az értékesítés terén. Ott, ahol ez indokolt, bizonyos munkamegosztásnak, összefogásnak a termelésben is érvényesülnie kell. Az összefogás kiterjedhet a tárolásra vagy a feldolgozottság szintjének növelésére is, amelynek így részesei lehetnek a helyi élelmiszeripari cégek is.

Véleményünk szerint a mezőgazdaságból élő vállalkozók, mindenekelőtt a kisebb volumenben gazdálkodók, fokozottan igénylik a háttér információkat. Ezek beszerzésére mindennapi teendőik mellett alig jut idejük, holott alapvetően befolyásolhatják működésüket, komoly anyagi támogatást is jelenthetnének. E feladatot ma a falugazdász hálózat látja el, de további segítséggel sok vállalkozás életképebbé válhat. Fontos lenne, hogy a termelői szemlélet mellett erősödjön a gazdálkodók pénzügyi-hatékonysági² szemlélete is.

A segítség és elfogulatlan információk szükségessége egy másik vonatkozásban szintén alapvető jelentőségű. A mezőgazdasági vállalkozásokat ma már elhalmozzák a különböző alapanyag- és gép-gyártók ajánlataikkal, marketing jellegű, tájékoztató előadásokkal és „előnyös” pénzügyi konstrukcióikkal. Ezek felesleges kapacitások kialakulását, vagyis túlköltekezést eredményezhetnek egy eleve pénzhiányos ágazatban. Közvetlen okai lehetnek csődöknek és más károkat is okozhatnak, amennyiben a jobb marketinggel rendelkező és nem a térség adottságaihoz jobban illő

² A „pénzügyi-hatékonyságot” sokszor ma, mint valami ördögi gondolatot kívánják száműzni. Valójában ez olyan egyszerű dolgokat jelent, mint hogy nem költünk többet egy dologra, mint amennyi arra rendelkezésre, ha befektetünk, akár hitelből, akkor a befektetésnek jövedelmet kell termelni. Ez a gazdasági tevékenységek esetében evidencia kell, hogy legyen, mert ennek híján nem éri meg azt a tevékenységet folytatni, illetve akik folytatják éhen halnak, esetleg mások adójából (jövedelméből, profitjából) származó támogatásokból kell megélniük. Az, hogy a mezőgazdasági termelők odafigyeljenek arra, hogy termelnek-e jövedelmet, hasznot, vagy sem elsősorban számukra létkérdés. Ez az odafigyelés, azonban ma már olyan alapismerteket igényel (hitelek, „kedvezményes konstrukciók” felmérése), ami szükségszerűen jelenti alapvető gazdasági ismeretek elsajátítását. Ennek hiányában a különböző termékek értékesítői nagyon könnyen becsaphatják a gazdákat.

Miközben azt gondoljuk, hogy a gazdaságban alapvető jelentőségű, hogy a szereplők jövedelmet, profitot termeljenek, és azt újra befektessék vállalkozásukba, új vállalkozásokat hozzanak létre. A közszférának kell gondoskodnia arról, hogy azok, akik nem rendelkeznek az önellátás képességével segítse. Ez a képesség-hiány származhat egyéni problémákból (testi fogyatékoság stb.), örökségből (nem örökölt vagyon, szülők nem tudták, vagy nem akarták taníttatni, de származhat abból is, hogy bizonyos településekről nem azonos a hozzájutás esélye javakhoz, szolgáltatásokhoz, a munkához. E program első kiemelt célja, hogy lehetővé tegye a térségen belül a rosszabb helyzetű településeken élők lakóhelyük megtartása mellett elérhessék azt, amit jelenleg nem képesek.

terményfajták jelennek meg³. A Bugyin működő Gazdaesték ezzel szemben olyan kezdeményezés, amely az egész térség számára mintául szolgálhat.

Jelentős változásokat jelent majd az alacsony termőerejű területek kivonása a termelésből. Az érdekelt gazdálkodók bevonásával itt minél előbb be kell indítani a felkészülési folyamatot. Ennek első szakaszában dönteni kell arról, hogy mi legyen a sorsa a művelésből kivont területeknek. A következő lépés az, hogy megismertessük a gazdálkodókkal új lehetőségeiket, majd felkészítjük őket új teendőikre. Megfelelő tájgazdálkodással olyan értékeket állíthatnak elő, melyek a turizmus szektorális bevételeiben is megjelenthetnek.

b. A turizmus a térségben

A turizmus a térségben élők számára a jövő nagy ígérete. Jelenleg viszonylag kevés számú, elszigetelt turisztikai szolgáltatás működik. Az alternatívák és újabb potenciálok számbavétele mellett olyan felelős(ök)re lehet szükség, aki(k) ezeket összhangba hozzák és beillesztik egy nagyobb kínálatba, „pályára állítják(k)” azokat. A turizmus fejlesztésének lehetőségei között az átmenő forgalom megállítása, kiszolgálása, a Budapestre irányuló turizmus számára nyújtott speciális programok, a budapesti pihenő-turizmus kiszolgálása, az agroturizmus szerepelnek.

A tervezett kerékpárutak ösztönzőleg hathatnak a helyi kerékpáros turizmus fejlődésére is, de ahhoz, hogy ez az ágazat komoly fejlődésnek induljon, más nyomvonalak fejlesztésére is szükség lehet, mint amelyet a munkaerő munkába járása igényel. A turista célú kerékpározás ezen kívül egyéb infrastruktúrát is igényel (pl. pihenők, látványosságokról ismertető a helyszínen, a településeken).

2.4.3 A térség ipara

A térség ipara rendkívül dinamikusan fejlődik. Ez egyaránt köszönhető a helyi vállalkozók erőfeszítéseinek és a betelepülő cégeknek. Az ipari és a logisztikai, raktározással foglalkozó cégek számára a térség elhelyezkedése rendkívül előnyös (autópálya kapcsolatok, Budapest közelsége, balkáni útvonal, központi fekvés). A továbblépés szükségessé teheti, hogy a térség önkormányzatai egységes iparfejlesztési koncepciót határozzanak meg. Ez egy pozitív (nem kirekesztő, tiltó) intézkedési csomag lenne, amely a térség fejlődése szempontjából előnyösnek tartott al-ágazathoz tartozó cégeknek kiegészítő kedvezményeket nyújthatna. Mindenekelőtt azonban igyekezne felkészülni munkaerő- és más sajátos igényeikre, (pl. a szakképzés tekintetében). A helyi cégek bevonásával készülő koncepció erősítheti ezen vállalkozások piaci pozícióit (beszállító, értékesítési kapcsolatok tekintetében). Amennyiben sikerülne egy nagyobb térség - több kistérségi társulás - együttes koncepcióját megfogalmazni, akár klaszterek is kialakulhatnának, amelyek további szívóhatása növelhetné a térség cégeinek jövedelmezőségét.

Az ipar fejlesztésével kapcsolatosan nagyon különböző, egymással sokszor összeegyeztethetetlen elképzelések léteznek. A K+F jellegű tevékenységeknek a

³ Látni kell, hogy a térség bizonyos értelemben döntési helyzetben van. A hatékonyan nem művelhető földek kivonása a termelésből néhány éven belül várható. Ha a térség úgy dönt, hogy erőfeszítéseket tesz és támogat, hogy a várhatóan érintettek felkészüljenek erre, tudják, hogy mi vár rájuk akkor elébe megy az eseményeknek. Dönthet azonban úgy is, hogy ez az érintettek magánügye, és ebben az esetben nem kell foglalkozni a problémával. Nem állítható teljes bizonyossággal, hogy egyik pillanatról a másikra 10 ezrek fognak az utcára kerülni. A felkészülés a „sima landolást”, és az érintettek számára a valódi választás lehetőségét, a szorult pillanat kiszolgáltatottságának elkerülését jelentheti.

térségbe vonzása, amennyiben sikeres, elsősorban presztízst hozhat a térségnek, de nem valószínű, hogy tömeges munkahelykínálatot jelentene. A magasabb munkabéreket pedig nagyobb valószínűséggel biztosítja egy stabil alapon álló, jól működő gazdaság. E program céljai között tehát inkább a már működő cégek feltételeinek javítása van, és nem szerepel kiemelt célként új cégek letelepítése.

Fontos annak a ténynek a belátása is, hogy a térség gazdasági expanziójának korlátja lehet a térség mérete, aktív népességének a száma. Ez is olyan tény, amely mindenképpen érvet jelenthet a térségen belüli, illetve a több térséget összefogó együttműködés, beruházás-politika kialakítása mellett.

2.4.4 A szolgáltatási szektor

A szolgáltatási szektor elsősorban a térség központjában fejlett, bizonyos településeken elenyésző a jelenléte. A 11. tábla jól mutatja, hogy Dabason 21 kiskereskedelmi egység jut ezer lakosra, miközben Pusztavacson vagy Újlengyelben mindössze 8. Figyelemre méltó, hogy a kiskereskedelmi egységekkel való ellátottság szinte az egyetlen olyan mutató, amelyben a térség átlaga meghaladja a megyéét.

Egy sajátos terület a fuvarozás, szállítás, amely rendkívül fejlett a térségben. Sok szolgáltató működik az OKÖT területén, közülük néhány már inkább közép vállalkozásnak mondható. A legtöbb cég forrásai nem elegendőek ahhoz, hogy modern logisztika központot, megfelelő telephelyet építsen, miközben jelentős környezeti, forgalmi terhet jelentenek a települések lakóövezeteiben, a belső utak mellett lakók számára. Nem feltétlenül pénzügyi segítségre lenne szükségük, hanem egy olyan mediációs támogatásra, amelynek során a szereplők felismerik az együttműködés szükségességét, és képessé válnak annak megvalósítására.

11. TÁBLA: A szolgáltatási szektorra vonatkozó néhány statisztikai adat, 2000

	Népesség	Kiskereskedelem		Vendéglátó Helyek száma Db
		Üzletek száma	Ezer Főre	
Északi-szektor				
Bugyi	4 836	55	11,37	19
Inárcs	3 902	60	15,38	18
Kakucs	2 461	30	12,19	10
Ócsa	8 353	103	12,33	39
Középső-szektor				
Dabas	15 235	315	20,68	86
Hernád	3 446	51	14,80	12
Újhartyán	2 679	41	15,30	11
Újjenygel	1 702	14	8,23	6
Déli-szektor				
Örkény	4 919	82	16,67	18
Pusztavacs	1 411	11	7,80	4
Táborfalva	3 223	43	13,34	14
Tatárszentgyörgy	1 748	17	9,73	4
EGYÜTT	53 915	822	15,25	241
PEST MEGYE	1 032 672	14 690	14,23	4 615
súly a megyében	5,2%	5,6%	107,2%	5,2%

Forrás: Pest megyei statisztikai évkönyv 2000, KSH, Budapest, 2001.

2.4.5 Munkaerő kereslet - kínálat helyzete

A munkaerőpiacon a térségben többféle feszültség áll fenn egyszerre:

1. Kedvezőtlen szerkezet, a munkalehetőségek zöme betanított munka;
2. Bizonyos, középfokú végzettséggel rendelkező kör vagy ingázásra, vagy alacsonyabb képzettséget igénylő munkára kényszerül;
3. Több, hagyományos szakmában munkaerőhiány észlelhető;
4. Az aktív korú népesség egy része munkaerő-piaci reintegrációra szorul;
5. A térség egy részében szinte teljes a foglalkoztatás;
6. A mezőgazdaságból várhatóan kiszoruló aktív korú népesség foglalkoztatása is problémákat fog okozni az elkövetkező években (itt átképzési programokra is szükség lehet).

A tömegközlekedés fejlesztése oldhat a térségen belüli foglalkoztatási feszültségeken is, és lehetővé teheti, hogy egyes települések érintetlenek maradjanak, ne jelenjen meg területükön számottevő ipari tevékenység, hiszen az ütközne a térség egészének turisztikai vagy mezőgazdasági érdekeivel.

2.5 TÉRSÉGI EGYÜTTMŰKÖDÉS: JELENTŐS POTENCIÁL – NEHÉZSÉGEK

2.5.1 Egyenlőtlenségek az ország közepén

a. Az északi szektor

A **mezőgazdasági** termelés itt elsősorban **kertészetet**, gyümölcsösök meglétét jelenti. Az északi részen, **Bugyin** az agrárium a lakosság jelenetős részének megélhetési forrás. Több csatornás, jól működő eladási láncokban értékesítenek. Nagyon fontos a dél-pesti nagy üzletláncok folyamatos kereslete. Probléma azonban, hogy sokszor nem működik irányukban a szerződési fegyelem.

Kakucson is sokan a mezőgazdaságból élnek, de a régi szövetkezet még nem találta meg ezeket a nagy üzletláncokat, az országos politikától várja, hogy kiossza a szerepeket, hogy itt mit termeljenek. Bugyin támogatással hűtőházat is építenének, Kakucson ugyanakkor ingyen sem kellene, mert nem tudják, hogy vajon az üzemeltetésre futja-e majd. Bugyin jól működik a folyamatos tanulás is a gazdaesték keretében – tanulni lehet tőlük ezen a téren.

A **turizmus** itt - és talán a kistérség más településein is – **Ócsa** központtal működhetne egy-egy napos programokkal. Nagyobb jelentőségűnek tűnik az a potencia, ami a **családosok** napi/pár napos/hetes itt tartásában rejlik. Fölmerült, hogy akik családdal látogatják meg a fővárost, azok itt lakhatnának egy-egy apartmanban úgy, hogy csak nap közben mennek be a fővárosba. Ehhez kellene ilyen szálláshelyek, gyerekeknek játszótér, játékok, esetleg nyitott óvoda/iskola, vendéglátóhelyek stb. Ilyenre biztosan van igény és az ajánlatokat az egész térségből össze lehetne gyűjteni. Ehhez kapcsolódhatnak egy minőségibb gyerektáboroztatás is (erdei iskola – a belföldi turizmus számára is kínálat lehetne). Másik lehetőség a **sportturizmus**, a lovaglás, jelenleg sok helyen csak a versenylovakat tartják jó karban, Inárcson egy hasonló vállalkozás csődbe ment, pedig még helyben is lett volna igény rá.

A **logisztikai** tevékenységek zászlóshajója jelenleg **Inárcs**, de Ócsán és Bugyin is van számos ilyen vállalkozó. Belföldi/külföldi szállításban érdekeltek, gondolkodnak a szolgáltatások minőségi javításában, ami új szolgáltatások nyújtását jelenthetné (vámkezelés – vámudvar). Jelenleg is van közöttük némi együttműködés, hajlandóság mindenképpen. Szívesen lennének egy telephelyen, a településen kívül – önkormányzati segítséget várnak. Nagyon fontos az ország közepe elhelyezkedés, a jó közlekedési kapcsolatok.

Minden település szélén megjelent valamilyen **ipar**, kihasználják Budapest közelségét, a jó közlekedési kapcsolatokat, az alacsony adókat. Segítenek a munkaerő foglalkoztatásban is, leginkább azokra lehet számítani, akik helyben maradnak. Hiány van jó szakemberekből és megbízható betanított munkásokból. Leginkább itt van igény az **oktatásra**. Dabason van mód a különféle szakmák rövid idő alatt való elsajátítására, sajnos vannak hiányszakmák, amelyekre nincs jelentkező (karbantartó, hegesztő stb.).

A helyi **kereskedelem** sehol **nem számottevő** megélhetési forrás, mindenki Budapesten vásárol a nagy bevásárlóközpontokban. Helyben a napi szükségleteket elégítik ki. A sport-szabadidős **szolgáltatásokra helyben is van igény**, bár a régi hagyományos szakmák sokszor csak másodállásban merik vállalni a szolgáltatásokat (autószerelő, lakatos stb.).

Nagyon fontos a kiköltözőknek, értelmiségieknek az általános iskolák színvonala. Különleges hangsúlyt kap az iskolán belüli **nyelvoktatás**. (Ez a fővárosban sem megfelelő színvonalú.) Középfokú oktatás Ócsa – Dabas – Örkényen kívül budapesti iskolák igénybevételével lehetséges. Aki helyben akar boldogulni, annak nem kell magas szintű képzés, általában nincs rá igény a munkáltatói oldalon. Jó középfokú képzéssel rendelkezőkre annál inkább lenne szükség.

b. A középső szektor

A középső szektor egyáltalán nem tekinthető homogénnek, mind a négy település határozott egyéni karakterrel rendelkezik. A településeken folytatott interjúkból csakúgy, mint a statisztikai adatokból egyértelműen érződik, hogy e települések tekinthetők a térség motorjának.

Dabas: vitatott, bár határozott központ-jellegű település.

Előnyét erősíti a földrajzi elhelyezkedése, adminisztratív szerepe is.

Sok olyan vállalkozás is ide települt, amelynek tulajdonosai a környék valamely más településén laknak, ám fontosnak tartják, hogy a központban legyen a cég. Korábban ezt a helyzetét erősítette, hogy a vállalkozások szempontjából fontos infrastruktúra itt épült ki a leggyorsabban. Ma is itt a legszerteágazóbb a szolgáltatások kiépültsége, itt lehet a legkönnyebben irodát találni.

Hernád: különleges település, amely méretét messze túlszárnyaló gazdasági potenciállal rendelkezi.

Hernád képes volt megőrizni az egykori TSZ-központ szerepet a TSZ utáni időkre. Mára az utód-vállalkozások egytől egyik prosperáló magánvállalkozásokként működnek, amelyek a térség gazdaságában az új feltételek mellett is betöltik korábbi kiemelkedő szerepüket.

Újhartyán: egy nagy hagyományokkal rendelkező büszke település, amely a rendszerváltáshoz köti újkori fellendülését.

Újhartyán a rendszerváltást követően a II. világháborút megelőző fényének újraélesztésén fáradozik. Lakosságának hagyományos szorgalmán túl ezt ma már olyan programoktól reméli, mint az ipari park, amely a település méreteit meghazudtolva multinacionális cégeket fogad be, illetve a település szerkezetének és jellegének teljes átalakítását megcélzó programok.

Újlengyel: hajlamos lenne az ember Újlengyelt egy „egyszerű” kis falunak tekinteni. A statisztikai adatok és a település vállalkozásainak ismerete világosan mutatja, hogy ez a zsáktelepülés is szerves részét képezi a prosperáló középső szektornak.

A középső szektor települései együtt és külön-külön is felismerték a vállalkozások jelentőségét és mindent el is követnek annak érdekében, hogy vállalkozásaikat megfelelően megbecsüljék. A széthúzásra utaló jelek mellett e fejlettebb települések vezetői világosan látják az együttműködés szükségességét, és képesek áldozatokat is hozni az egységes fellépés érdekében.

Fontos, hogy a középső szektor településeiben meglévő erő a megfelelő kommunikációs vonalak megerősítésével a térség egészében kifejthesse hatását.

Tovább kell erősíteni azokat a kezdeményezéseket, amelyek a térség egészének javát szolgálják: legyen az egy dinamikus oktatási intézmény vezetője, aki folyamatosan járja a cégeket, hogy kölcsönösen előnyös kapcsolatokat építsen ki, vagy egy munkaügyi szakember, aki a munkaerő-gazdálkodás térségen belüli szervezésén fáradozik.

c. A déli szektor

Az OKÖT déli települései a térségen belül rosszabb helyzetű altérséget képeznek. Az altérség elnevezés annyiban indokolt, hogy az ide tartozó települések számos tekintetben közelebb állnak egymáshoz, mint a térség más településeihez. A térségnek ebben a részében nem annyira meghatározó a főváros közelsége, mint az északi települések vagy Inárcs esetében, ahol a közlekedési feltételek rövidítik le a fővárostól való távolságot. E településeken alacsonyabbak a telekárak, erőtlenebbek a vállalkozások, alacsonyabbak az önkormányzati költségvetések, stb. Különösen hátrányos helyzetűeknek lehet tekinteni a közlekedési szempontból „elzárt” településeket (Pusztavacs, Tatárszentgyörgy), melyek különféle okoknál fogva tekinthetők elszigeteltnek (M5, katonai lőtér). Ezen elszigetelt helyzetből éppen a tömegközlekedés fejlesztése jelenthet enyhítést.

Az altérség kiemelten érdekelt a térségen belüli területi kiegyenlítést célzó programok beindításában, bár meg kell jegyeznünk, hogy a gazdaságfejlesztési program alapvetően nem megfelelő kerete a területi kiegyenlítésnek. A gazdaságfejlesztés elsődleges célja a gazdasági teljesítőképesség térségi szintű növelése, és csak áttételesen eredményezi az elmaradottabb települések, településcsoportok gazdasági helyzetének javításán keresztül a kiegyenlítődést. Ilyen járulékos eredménye lehet a közlekedés fejlesztésének, a térségi szemléletű oktatásfejlesztésnek, gazdasági környezet fejlesztésének, és általában a térségi kohézió erősítésének. Az altérség önkormányzatainak lakói és vállalkozásai feltétlenül érdekeltek a gazdaságfejlesztési program rövid-(közép)távú eredményeinek elérésében, mivel helyzetük relatív javulása iránt érthető türelmetlenség érzékelhető. E települések számára nehezen kezelhető olyan, egyébként indokolt hosszú távú program mely eredményeit, hatásait 5-10 éves távlatban fogja meghozni.

Mindenképpen meg kell említeni az altérség szempontjából a Honvédség jelenlétét, mely egyfelől igen komoly korlátokat emelt a múltban is és jelenleg is a gazdaság fejlődése elé, másfelől jelentős segítséget is adott a településeknek nehéz helyzetekben, vagy akár a mindennapi teendők elvégzésében (ünnepségek alkalmával színpad készítése stb.).

A vállalkozások között kirívóan kevés a gazdasági kapcsolat, kevés a beszállítói, kereskedelmi, és vevői viszony a vállalkozások között, de még az olyan informális kapcsolatok jelenléte is elenyésző, melyben információkat cserélnének, használnának a piacról, a munkaerőről, vagy más közvetve fontos kérdéstről.

Jellemzően alacsony a beruházási készség, a vállalkozások vagy még támogatás mellett sem tekintik reálisnak a termelést bővítő, vagy innovációs beruházásokat, vagy egy-egy esetben attól függetlenül is megteszik, hogy piaci lehetőségeik ezt megengedik, megkövetelik.

Az altérség adottságai a térségen belül a legkedvezőbbek a falusi turizmus, lovaglás, kerékpáros turizmus számára. E potenciál megerősítése, kihasználása a térségen belüli „munkamegosztás” révén lenne lehetséges.

2.5.2 Az önkormányzatok viszonya a gazdasághoz, a vállalkozásokhoz és a térségi együttműködéshez

A térség fejlődésében óriási felelősség hárul az önkormányzatokra. Ennek a felelősségüknek részben már megfeleltek a társulás létrehozásával, a fejlesztési programok beindításával, egyes településeken a megfelelő gazdasági-gazdálkodó környezet támogatásával, fejlesztésével.

Jelenleg a feladat kettős: miközben további támogatásra szorul a vállalkozók egy meghatározott köre, további fejlesztésre szorul a vállalkozásbarát önkormányzati politika. El kell mozdulni a fokozott térségi integráció felé. Ez jelentheti a különböző önkormányzati politikák térségi összehangolását, de akár a közös üzemeltetésű intézményi kör növelését, vagy a különböző funkciók térségen belüli optimalizálását, a hátrányok ellensúlyozására szolgáló kompenzációs technikák alkalmazását is.

A programban kiemelt hangsúlyt kapott a vállalkozás-barát önkormányzati politika. Nem azért történt ez így, mert a program készítői úgy látták volna, hogy az önkormányzatok bármelyik településen ellenségesek lennének a vállalkozókkal szemben. Azért kerül ez a kérdés ilyen hangsúllyal a programba, mert úgy érezzük, hogy a településeken élő, fejlődő vállalkozói szektor van, ez azonban meglehetősen sérülékeny. Kiemelkedően sok a nemzetközi standardek szerint mikro-vállalkozásnak minősülő cég, amelyek fokozottan érzékenyek a piaci konjunktúra helyzetekre, miközben ezek mindegyike egy-egy család megélhetésének kulcsa. Annak érdekében, hogy ezek a mikro-vállalkozások meg tudjanak erősödni, a települések is sokat tehetnek. A települési, térségi szinten meglévő szaktudás, információ sokszor többet jelenthet a számukra, mint a pénzbeli támogatás, hiszen ezzel a vállalkozásba fektetett energia kamatoztatható, a család megélhetése válik hosszabb távon biztosíthatóvá.

Jelenleg egy meglehetősen felemás (együttműködés és széthúzás) viszony jellemzi az önkormányzatok kapcsolatát, a térségi együttműködést. A külső szemlélő nem tehet mást, mint újra és újra felhívja a figyelmet az együttműködés jelentőségére. Nagyon sok érzékenységi pont van a települések viszonyában (Dabas szerepe, hol, milyen ipari park működik, hol mekkora az iparüzési adó kulcsa⁴), ugyanakkor a jelenlegi program minden egyes sora egy tanúságtétel az együttműködés szükségessége mellett.

Több jel is mutat tehát arra, hogy jelenleg az együttműködés mellett, amelynek a program is gyümölcse, komoly versengés is folyik a települések között. Ez a versengés a térség egészére nézve, és így az egyes települések esetében is káros veszteségekkel jár. Az együttműködésnek a jelenlegi status quo-n, települési sajátosságokon alapulva biztosítani kellene, hogy a térség minden lakója, lakóhelyétől függetlenül azonos eséllyel juthasson munkához, szolgáltatásokhoz.

E program megalkotói úgy látják, hogy a térség vezető politikusai felismerték az együttműködés szükségességét és képesek is meghozni azokat a kompromisszumokat, amelyek egy ilyen együttműködéshez szükségesek. Az együttműködésnek vannak személyi, tudati és anyagi vonatkozásai. A legsúlyosabb gondot valószínűleg az jelenti, hogy az önkormányzati vezetők egyenként a településeiknek felelősek a döntéseikért. Nagyon határozott véleményünk tehát, hogy ki kell dolgozni egy olyan 5-10 éves programot, amely a települések együttműködésének lépéseit rögzíti. E dokumentumnak azokon a kompromisszumokon kell alapulnia, amelyet tehát

⁴ Vö. 7. tábla

szükségszerűen mindenkinek meg kell hoznia. A települések együttműködésének elmélyülése híján a jelen program megvalósíthatósága is kétséges.

3. Legszükségesebb teendők, javasolt fejlesztési programok

Annak érdekében, hogy a gazdaságfejlesztési program ne vállaljon követhetetlenül sok feladatot, és kézzelfogható eredményei legyenek, - a felvázolt helyzetértékelés bázisán - csak korlátozott számú prioritást élvező program beindítását javasoljuk.

A térség egészének átfogó vizsgálata során rengeteg probléma került a felszínre. Ezek lehető legteljesebb körű, pontokba szedett ismertetése következik e fejezetben. A helyzetértékelés és a problémák részletes vizsgálata azonban már most összefoglalhatóvá teszi néhány csomópont körül a megoldandó feladatokat. Ezek a csomópontok a térséget feszítő egyenlőtlenségek, a munkaerővel kapcsolatosan jelentkező, eltérő problémák, és a meglévő vállalkozások feltételeinek javítása, a vállalkozások megerősítése.

Kevés szó esett azonban egy olyan problémáról, amely a statisztikai adatokból egyáltalán nem, és az interjúkból is csak áttételesen derül ki. Ez a kérdés a vállalkozások egymás közötti kapcsolata. A térség gazdálkodói lényegesen erősebb gazdasági kapcsolatot tartanak fenn térségen kívüli cégekkel, mint a térségen belüliekkel. Egymással szemben a térség vállalkozói gyanakvóak, gyakran ellenségesek. Ennek a helyzetnek az oldása, egy térségi gazdasági tér kialakítása felé való haladás döntően befolyásolhatja stabil alapokon álló helyi gazdaság kialakulását, a térségben keletkező és a térségen belül maradó jövedelmek növekedését.

3.1 PROBLÉMÁK

❖ Mezőgazdaság:

- oktatási, képzési, tájékoztatási programok
- integrációs, együttműködési kezdeményezések felkarolása (támogatása tréning-programokkal, [Bugyi] gazdaesték)
- feldolgozottsági szint növelését segítő programok (pl. hűtőház)
- térségi adottságokhoz jobban illeszkedő kultúrák elterjedését elősegítő programok (működik: felvásárlók magot, növényvédőszer adnak a termelőknek)
- Kérdések/problémák:
 - mikro és közepes vállalkozások (1M.Ft-os évi bevétel alatt)
 - termelésből kivonásra kerülő területek sorsa

- termelésből részben/egészben kiszoruló népesség sorsa
- erdélyi idénymunkások foglalkoztatásának megkönnyítése a szezonban
- szerződést nem teljesítő multikkal szembeni fellépés (moderátor, összefogás stb.)
- hírlevél kistérségi gazdáknak, faliújság az önkormányzatnál, falugazdász irodájában

❖ Ipar:

- egységes, több térségre kiterjedő iparfejlesztési koncepció szükségessége
- szakemberképzési koncepció (pl. mezőgazdaságból kiszorulóknak számára)

❖ Turizmus:

- Bécs – Budapest – Balkán forgalom megállítása, kiszolgálása, szállás, vendéglátás, autószerelés, fodrászat/kozmetika, internet kapcsolat stb.
- Önálló, 1 napos kínálat 1 órára Budapesttől:
 - természet/falu: - *Ócsa: templom, tájház, tájvédelmi körzet, pincék, Dabas: kúriák, stb.*
 - ló/bicikli
- Speciális, egyedi ajánlat:
 - Erdei iskola (egy hetes tábor programokkal)
 - Családos turizmus: helyben laknak, fővárost nézik nap közben, gyerekeknek részidős óvodai/iskolai szolgáltatás, egyéb infrastruktúra (étkezés, sport stb.)
- ❖ Logisztika:
 - fuvarozók integrációja: telephely/logisztikai központ
 - Kérdések/problémák:
 - milyen kezelést igényel a nagy térigényű logisztikai vállalkozások megjelenése (telephely, az infrastruktúra, belterületen kívül)
- ❖ Munkaerő-piac:
 - munkaerő-integrációs program (korábban kiszorultak, sosem integráltak részére)
 - munkahely kínálat növelése középfokú végzettségűek részére (mely szakmák)
 - munkaerőhiány bizonyos hagyományos szakmákban
 - mezőgazdaságból várhatóan részben vagy egészben kiáramló népesség felszívása
 - kiegészítő képzések, mint pl. számítógép- és nyelvoktatás, megfizethetően (támogatással)
 - – hagyományos szakmák (lakossági érdeklődés felkeltése)
- ❖ Infrastruktúra:
 - transzverzális utak – támogatások: megye/régió/közút beruházó
 - tömegközlekedés
 - vasút/VOLÁN/helyi önkormányzati és/vagy magán társaság
- ❖ Önkormányzat:
 - Fokozott integráció
 - közös intézményműködtetés
 - ágazati és fejlesztési politika összehangolás
 - közös beruházások súlyának növelése
 - Vállalkozás-barát technikák terjedése (oktatási program, a térség önkormányzatai által közösen alkalmazott szakértői csapat)
 - Átlátható, hatékony gazdálkodás (önkormányzati gazdálkodási szakértő segítségével)
 - „Vállalkozó szolgálat” beindítása (szélesebb feladatkörrel lehetnek: településmenedzserek: pályázatot ír, segít programok szervezésében, civil támogatás)
- ❖ Civil humán infrastruktúra kiépítése – településenkénti
 - Bölcsék Tanácsa Vitaestek, hetente egy este (változó összetételben) megtöltik a helyi kávézót, szakembereket hívnak egy-egy témában, havonta előadások (összefoglalója helyi lapban, TV-ben stb.)
- ❖ Gazdasági tér
 - vállalkozások közötti kapcsolatok intenzitásának növelése
 - konkrétumhoz köthetően
 - fokozatosan
 - térségi tudat, összetart(oz)ás (fokozatosan: kapcsolat, biztonságosabb gazdasági környezet, közös tér érzet, „térségi tudat”)
- ❖ Településkép
 - gazdasági/gazdálkodói tevékenységek kiköltöztetése a lakóövezetekből (segítség

- telephelyek kialakításában, vonzó település(központ) kép)
- ❖ Szolgáltatások
 - elektronikus banki szolgáltatások terjedése (?)
 - színvonalas kávézók, éttermek és motelek, (esetlegesen programok: vendételepüléseket, tárgyalások, különterem [mozi/video/DVD-klub: fiatalok kultúrált szabadidős tevékenysége], településenként)

3.2 A VÁLLALKOZÁSOK ÉRDEKELTSÉGE A GAZDASÁGFEJLESZTÉSI PROGRAM SIKERÉBEN

Érdekeltek:

- a beszállítók helyi kialakításában,
- a helyi piac kialakulásában,
- a helyi munkaerő alkalmazásában (utazási költségek csökkentése, helyi vásárlóerő növekedése),
- a munkaerő képzettségének növelésében, minőségének, „hadrafoghatóságának” növelésében,
- a szolgáltatások helyi elérhetőségében,
- a térség presztízsének, imázsának, rangjának, vonzerejének növelésében.

3.3 CÉLFÜGGVÉNYEK

A gazdaságfejlesztési program egyik leglényegesebb kérdése, hogy melyek azok a célok, melyeket a program maga elé tűz. E tekintetben igen eltérő célokat lehet számításba venni, melyek közül a legfontosabbakat tekintjük át, javaslatot téve a legmegfelelőbbek kiválasztására.

- Időtáv
- Külső jegyek (épületek, fejlesztése) megjelenése, vagy a jövedelmek növekedése jelzi a program sikerét
- A gazdaság új, a jelenlegitől eltérő szerkezetének kialakítása a cél, vagy a jelenlegi szerkezetű gazdaság bővítése a kívánatos. (Az előbbi radikális stratégiát feltételez, az utóbbi inkább támogató jellegű fejlesztést.)
- A gazdaság fejlesztése alapvetően a belső források mobilizálására, illetve a külső beruházók ösztönzésére koncentrál.

3.4 PRIORITÁSOK:

Úgy gondoljuk, hogy a fenti helyzetértékelés alapján 4 prioritás kell kiemelni:

- i. Térségi kiegyenlítés
- ii. A munkaerő-piaci feszültségek kezelése
- iii. A helyi vállalkozások, cégek kapcsolatainak erősítése
- iv. A működő vállalkozások feltételeinek javítása

A térségi kiegyenlítés első helyen szerepeltetése talán szokatlan egy gazdaságfejlesztési programban, hiszen jól ismert, a legkisebb gazdasági egységben is csak azt lehet elosztani, amit ott megtermelnek. Itt is inkább arról van szó, hogy a társulássá szerveződött térségi szereplők kiemelt fontosságúnak tartják a *gazdasági célú döntések egyeztetését*, majd azok következetes végig vitelét. Ilyen módon a térségi kiegyenlítés ezt a folyamatos egyeztetést és számon kérhető, átlátható megállapodási folyamatot jelenti a térség települései között, konkrét célként pedig a települések közötti *közlekedési kapcsolatok* megteremtését illetve azok fejlesztését.

Ennek különféle szintjei léteznek. Van, ahol utat kell építeni, másutt csak járatot beindítani, esetleg sűríteni. A két éve készült közlekedésfejlesztési koncepció megvalósítása kapcsán is rögzíteni kell azokat az együttműködési feltételeket, amelyeket minden szereplőnek be kellene tartani. Ez lehetne – mintegy annak melléktermékeként - a társulás etikai kódexe. Elemei a következők lehetnének:

1. Minden település elsősorban saját sorsáért *felel* és szűkös forrásai ellenére is számítania kell arra, hogy önrésszel, saját szellemi munkával hozzá kell járulnia települése fejlesztéséhez.
2. A társulás települései *kötelezettséget* vállaltak az együttműködésre, amely minimálisan tájékoztatási kötelezettséget jelent, általános jelleggel pedig az érdekeltségek és szándékok előzetes és nyílt egyeztetését, a *megállapodások betartását* és betartatását.
3. Esetlegesen előforduló vitákat elsősorban peren kívüli *megegyezéssel* próbálják megoldani. Szükség esetén ehhez szakértők segítségét kérik....stb.

A térség gazdaságfejlesztésének prioritásai tükrözik a települések lakóinak élni tudását, alkalmazkodóképességét, amelynek köszönhetően a térségen belül lévő különbségek ellenére nem lehet akut munkanélküliségről beszélni. Az itt található vállalkozások megerősítése, versenyképességük javítása ugyanakkor nélkülözhetetlen feltétele a gazdaság hosszú távú stabilitásának. Ez segíthet a foglalkoztatás bővülésében is. A munkaerőpiacon belül ugyanis jelentős feszültségek mutatkoznak, amelyek mindenképpen hozzáértő kezelést igényelnek. A térség egészének, mint gazdasági egységnek a stabilitását az jelentheti, ha a vállalkozások beszerzéseinek kiinduló pontja és értékesítésük elsődleges piaca az OKÖT települései lesznek. Ez olyan érdek, amely mind a vállalkozások, cégek, mind a lakosság, mind az önkormányzatok szempontjából kézzelfogható hozadékkal kecsegtet.

3.5 PROGRAMELEMEK

A fenti prioritások alapján a következő programok beindítása javasolható:

3.5.1 Térségi kiegyenlítés

A térség egyik legfontosabb jellemzője, hogy a vállalkozások, foglalkoztatók működésükben elsősorban helyi, települési szinten szervezik tevékenységüket (mind a munkaerő, beszállítók, piacok tekintetében), vagy a térségen kívüli partnerekhez kötődnek. Ez a vállalkozások szempontjából erős korlátnak tekinthető. E korlátok oldására, a foglalkoztatottság növelésére javasolható az a 2000. évi közlekedésfejlesztési program aktualizálását jelentő a tömegközlekedést szolgáló terv (továbbiakban „közlekedési terv”), mely kifejezetten a munkába járást segítené, megkönnyítve ezzel a foglalkoztatás területi bővítését, a térség jelenleg nehezebben megközelíthető településeinek és azok lakosságának fokozott integrálását a munkaerőpiacra. Ez előnyös lenne a munkavállalóknak és a munkáltatóknak is. A program arra irányul, hogy azokból a településekből, melyeken kevés a munkahely, a munkába járás lehetővé váljon azokba a településekbe, melyeken munkaerőt tudnának foglalkoztatni, esetleg már most munkaerőhiány mutatkozik egyes területeken. Kereslet és kínálat találjanak egymásra a térségben.

A program lényege, hogy meg kell teremteni, illetve meg kell erősíteni a tömegközlekedést (a munkába járás feltételeit) azon településekről, amelyek jelenleg nehezen megközelíthetőek azon települések irányába, amelyeken jelentős munkahelykínálat van. A program első lépéseként – lehetőség szerinti szinten – felmérést kell végezni a jelenlegi településközi munkába járási igényekről azokban a viszonylatokban, ahol hiányos a tömegközlekedés. Ehhez támpontot adhatnak azok a vállalatok által finanszírozott, működtetett járatok, melyek ma is ezt a funkciót töltik be.

A program célja a térségen belüli munkába járás biztosítása, ennek előkészítése.

A sikeresség mutatója: - A térségen belüli „ingázás” (munkába járás) mértékének növekedése,

- a térségi foglalkoztatás rugalmasabbá válása, a térségen kívüli munkavállalók kiváltása.
- A fejlesztési, logisztikai területek kijelölése, az úthálózat településszerkezeti szempontoknak alárendelt nyomvonal kijelölése, tervezése.
- A településközi, munkába járást szolgáló közlekedés kialakítása, akár a foglalkoztatók által működtetett, finanszírozott formában, több foglalkoztató együttműködésében, akár tömegközlekedés keretén belül.
- Csökkenő elvándorlás, növekvő számú betelepülés az aktív korú népesség köréből

Várt hatás/eredmény: A térségben található munkalehetőségek elérésével a itt maradna az a munkavállaló középréteg, amelynek számbeli és gazdasági megerősödését az ország valamennyi térségében szorgalmazzák.

- Szükséges adatok: Jelenlegi járatok száma, iránya, kihasználtsága, további igények felmérése

- Javasolt programok:
- Közlekedési igények felmérése (foglalkoztatók és lakossági körben)
 - A „munkásjáratok” működtetésében lehetséges partnerek megkeresése (vállalatok, Honvédség, Volán, stb.).
 - A járatok kísérleti időszakra irányuló beindítása, eredményes működés esetén a fenntarthatóság megteremtése.
 - A közlekedésfejlesztési tervek aktualizálása, továbbfejlesztése, a foglalkoztatási, településszerkezeti szempontok erőteljesebb érvényesítésével.
 - mezőgazdaság- turizmus termékcsomagok, túraajánlatok, bicikli utak kiépítése és ezzel párhuzamosan különböző hosszúságú és nehézségi fokozatú turista útvonalak kiépítése állomásokkal, majd ezek beépítése országos programokba

Részletesen kidolgozott program-javaslat:

- Határidő: munkakezdés 2002 szeptember
 - Felelős(ök): OKÖT elnök, térségmenedzser
 - Intézményi háttér: OKÖT iroda
- Egyéb feltételek: - Költségek: Sikerdíj, melynek mértékét és célzott személyeit OKÖT tagjai határoznák meg (függhetne lakosságszámtól)

E program folytatásaként a második szakaszban tisztázni kell, hogy a településközi tömegközlekedés monopol jogával rendelkező vállalat hajlandó-e és ha igen milyen feltételekkel beindítani a szükséges járatok, illetve amennyiben erre nem hajlandó egy éven belül, milyen más feltételekkel indítható tömegközlekedés az említett települések között.

A programot kiegészítheti egy a térség belső úthálózatának fejlesztését célzó program. Erre források pályázhatóak megyei, regionális szinten, szakosított szerveknél.

3.5.2 Munkaerőpiac

A munkaerő-piaci feszültségek az egyik legfontosabb problémáit jelentik a térségnek. A feszültségek oldására rövid és hosszú távú programokat lehet kialakítani. A rövidtávú program oly módon kívánja a munkaerőigények, és a rendelkezésre álló munkaerő közti megfelelést javítani, hogy a jelenlegi gazdasági struktúra szükségleteihez igazodó képzéseket és átképzéseket tesz lehetővé. Ugyanakkor azzal is számolni kell, hogy a képzések elérhetősége nem jelenti automatikusan azok megfelelő számú igénybevételét is. A hosszú távú megfelelést úgy lehet biztosítani,

ha a térség képzési rendszere (helyben és távolabbi oktatási intézményekkel együttműködve), olyan munkaerő struktúrát alakít ki, mely a térség számára megfelelő foglalkoztatókat képes odavonzani.

Munkaerő-piaci feszültségek/hagyományos szakmák hiánya mellett minden munkavállaló számára hasznos – a kérdéseink között „Találna-e nyelveket ismerő, számítógépes tudással rendelkező munkatársa(ka)t a térségben” szereplő univerzális és saját cégben, illetve alkalmazottként jól hasznosítható ismeretek elsajátítása. Ezek az ismeretek ugyanis szükségszerűen és folyamatosan megújítandók. A napi munka mellett sokaknak nem sikerül egyszer már megszerzett tudásuk karban tartása. A hagyományos szakmák oktatása mellett, amelyek a program konstans részét képeznék, ez lehetne a program „statikus eleme”, hogy t.i.

- 1.) Az angol nyelv lett Európa és a világ eszperantója. A nyelvet ma már az iskolákban tanuló fiataloknak is szükségük lehet a tanulás a) felgyorsítására, másoknak a nyelv b) első lépésektől való elsajátítására, a legtöbbnek pedig valamikori ismereteik c) felelevenítésére, bővítésére – javasolt oktatási helyszín: Dabas
- 2.) Hagyományos szakmák, mint ács, asztalos, kőműves, villanyszerelő stb. szakmák oktatása Dabason, Örkényen
Vállalkozói, számítógépes, EU-s ismeretek Ócsán

A sikeresség mutatója: helyben foglalkoztatottak számának növekedése (különös tekintettel a helyi lakosok)

Javasolt programok: - a térség munkáltatóinak, szakképző intézményeinek és szakértőinek (munkaügyi központ és önkormányzatok munkatársai) rendszeres konzultációi, együttműködési, összehangolt képzési tervek kidolgozása, munkaügyi központ, iskolások, vállalkozások „börzei”

- várható munkaerő-piaci folyamatok felmérése, felkészülés a változásokra

- hiányszakmák felmérése, pótlás, képzések megszervezése

Cél	Piacképes szakképesítés a munkavállalóknak
Leírása	Hiányszakmák és keresletének felmérése, ehhez oktatási program rendelése
Várt hatás / eredmény	Aki dolgozni szeretne, az talál megfelelő munkát (megfelelő bérért)
Szükséges adatok	Középiskolai képzésben részesülők száma szakmák szerint a következő 7 évben
Felelős(ök)	Munkaügyi kirendeltség vezetője + térségmenedzser, középiskolák vezetői
Intézményi háttér	Munkaügyi kirendeltség, OKÖT
Egyéb feltételek	Vállalkozói javaslatok/igények összegyűjtése
Költségek	Az oktatási program készítőinek sikerdíjként az első félévi tandíj 10%-a
Források	Pályázat, tandíj

3.5.3 Gazdasági kapcsolatok intenzitása

A vállalkozások közötti kapcsolatrendszer fejlesztése megkívánja a személyes, ún. „face to face” kapcsolatok fejlesztését, de az információs társadalom kínálta infokommunikációs kapcsolatok bővítését is.

A településeken működő vállalkozóknak nagyon kevés idejük van arra, hogy akár a szomszédjukban lévő vállalkozást megismerjék. Legtöbbjük rendszeresen 10 vagy több órát tölt a munkájával, amellett, hogy intézi az ügyeit igyekszik követni a sűrűn változó előírásokat, igyekszik talpon maradni és csak annyira bővíteni, hogy személyesen kézben tudja tartani a folyamatokat. Mindez azt jelenti, hogy arra van igénye, sűrítette, kiszámítható időben és helyen jusson azokhoz az információkhoz, amiket később hasznosítani tud. Ehhez nyújthat segítséget, ha pl. minden hónap utolsó csütörtökének estéjén klubnapot tartanának az OKÖT épületének széles folyosóján (később batyus bál jelleggel). A térségmenedzser elmondaná, hogy előző hónapban mit csinált az OKÖT, milyen problémák megoldásáról gondolkodnak, milyen javaslatok születtek. Ezután előadást hallgathatnának meg aktuális problémájukhoz kapcsolódóan (a következő alkalmak előadásainak témájára jelenlévők tesznek javaslatot). Kézbe kapnak egy témaválasztékot és akár abból, akár azt bővítve, pontosítva (vagy egészen másról) lehetne előadót, előadást kérni. (Másnap Dabas TV-ben beszámoló).

A sikeresség mutatója: a vállalkozók helyi megrendeléseinek növekedése, olcsóbb, új termékek megjelenése, hatékonyabb működés

- Várt hatás: Vállalkozók jobban megismerik egymást, a (gazdasági, társadalmi) környezetüket

- Eredmény: Jobban föl tudnak készülni a változásokra, több sikeres vállalkozás

- Szükséges adatok: Első alkalommal tesztelni lehetne a jelenlévőket, hogy hány és milyen típusú kapcsolatai vannak a térségben, majd egy év múlva ugyanezt kibővítve azzal, hogy az esetleges új kapcsolatok értékét becsülje meg úgy, mennyit adna érte, hogy az illetőt megismerhesse úgy, ahogyan most ismeri.

Javasolt programok:

- vállalkozói klubok, vitaestek szervezése
- szolgáltatás-kataszter, hiányok és kapacitások ajánlásai a térségi kommunikációs rendszerben, helyi börzék
- horizontális és vertikális vállalkozói szerveződések ösztönzése

Részletesen kidolgozott program-javaslat: vállalkozói klub

- Határidő: Kezdés: ősz, zárás következő év vége
- Felelős(ök): Térségmenedzser, vállalkozói referensek, választott vállalkozók

- Intézményi háttér: OKÖT, települési polgármesteri hivatal, polgármester
- Egyéb feltételek: Helyszín: OKÖT iroda folyosója (fűtés, világítás, ásványvíz, pogácsa, később batyus jelleggel)
- Költségek: Épületfenntartás, munkabér bizonyos hányada, írásvetítő, fénymásoló, papír, e-mail cím jelenlévőknek stb)
- Források: Pályázat minta-projektre, majd önfenntartó vállalkozók által

3.5.4 Működő vállalkozások feltételei

A gazdasági kapcsolatrendszerhez hasonlóan az önkormányzatok és a vállalkozások közötti kapcsolatokban is szerepe kell, hogy legyen a személyes kapcsolattartásnak (a virtuális kapcsolatok mellett). Ehhez kellenek olyan fiatal, lelkes gazdasági ismeretekkel rendelkező, lehetőleg térségbeli szakemberek, akik a vállalkozókkal, munkavállalókkal helyben tartják a kapcsolatot.

Elengedhetetlennek látszik, hogy ez a vállalkozói referens egy héten legalább egy napot a településen, annak polgármesteri hivatalában töltsön. Mivel a kistérségben 12 település található, 3 referens 3x4 munkanap alatt ezeket hetente végig tudja látogatni. Az ötödik munkanapon azonban mindannyian a dabasi OKÖT irodában lennének, ahol megbeszelnék a heti tapasztalatokat, hetente írásban és meghatározott (de később változtatható) formában rögzítenék azokat. (Pénteken 9-11 között) Ezután az OKÖT aktuális feladataiban segédkeznének, majd 14-16-ig a helyi (Dabas) TV-ben élőszóval elmondanák a hét legérdekesebb eseményeit, bemutatnák az érdeklődésre számot tartó vállalkozókat, azok ötleteit, javaslatait.

A sikeresség mutatói:

- a vállalkozói jövedelmek növekedése,
- új vállalkozások megjelenése,
- a vállalkozói fórumok és események száma, az azon megjelentek száma, a levelező-listák taglétszáma,
- a programban résztvevő önkormányzati képviselők száma.
- Várt hatás: Vállalkozók aktívabbak lesznek a településükön a települési problémák megoldásában
- Eredmény: Jobban megismeri egymást önkormányzat-vállalkozók
- Szükséges adatok: Önkormányzati infrastruktúra, referens kapcsolata

Javasolt programok:

- vállalkozás-barát önkormányzati program (vállalkozói referens, vállalkozásbarát önkormányzati működés [képzés és reform]);
- térségi integráció erősítése, rendszeres képzési, tájékoztató programok beindítása vállalkozók számára, térségi befektetési ajánlatok készítése, kiállítások, vásárok, szakmai és egyéb képviseletek (PMVK)

bevonása, vállalkozói együttműködések, innovációk támogatási pályázatai;

- sikeres térségi foglalkoztatási, gazdaságösztönzési programok, sikeres (kistérségi) modellek gyűjtése, bemutatása;
- havi klubnapok.

Részletesen kidolgozott program-javaslat: (vállalkozói) referens

- Határidő: Kezdés, mint fórum
- Felelős(ök): Térségmenedzser, referensek
- Intézményi háttér: OKÖT, települési polgármesteri hivatalok
- Egyéb feltételek: Íróasztal polgármesteri hivatalokban, OKÖT irodában
- Költségek: 3 x 150 e Ft/hó
- Források: Pályázat, majd önfenntartás

3.6 A PROGRAM JÖVŐJE

A lehetséges programcélok közül mindössze négyet emeltünk ki és a programelemek számát is korlátoztuk. Ennek oka, hogy a jelenleginél szélesebb választék sokkal inkább a program szétesését, mint annak sikerességét segítené elő. Javasoljuk ugyanakkor, hogy amennyiben a program elindul a megvalósulás útján, az OKÖT évente értékelje a programcélok teljesülését. Félévente részleges, három – öt év után a teljes program felülvizsgálatát javasoljuk. Ennek ki kell terjednie arra, hogy a térség legfontosabb problémái illetve sorrendjük nem módosultak-e, a megvalósult programok helyett milyen új programok indíthatóak.

Ennek a monitoring feladatnak feltétlen, de nem egyedüli felelőse, kézben tartója a térségmenedzser lenne, de szükség van további résztvevőkre is.

Ezek különféle területet képviselő, és egyben a térség irányában elkötelezett felelős szakembereket jelentenének, akik hajlandóak lennének szabad idejükben erkölcsi elismerésért kellő rendszerességgel a térség jövőjéről gondolkodni, beszélgetni, vitatkozni. Az OKÖT legfontosabb, térséget érintő problémáit a térségmenedzser szerkesztett változatban elküldené nekik, amelyet más, számukra fontos egyéb ügyekkel megbeszelnének. Az első alkalom egyikén választanának maguk közül egy titkárt, aki – rotációban másokkal – vállalná a témák összegyűjtését, a témajegyzék találkozó előtti szétküldését. Az ő feladata lenne, hogy a megbeszélések vezetésén túl azok eredményeiről publikálható dokumentumot készítsen és ily módon az érintett településeken lakók, pl. negyedévente informálva legyenek a mindenkori fejleményekről.

A legfontosabb első lépés megtalálni azokat az embereket, akik nem feltétlenül ingyen, de mindenképp elkötelezett módon a vállukra veszik az adott ügyet, képesek csapatban dolgozni, és társakra találva egészen a sikeres megvalósulásig számítani lehet rájuk. Nem kevésbé kreativitásukra, melyre minden, bármely aprólékosan kidolgozott feladat esetén szükség van. Szerencsés esetben ez egy kistérségi lokálpatrióta csoporttá tudna válni, amelyre másutt is – itt sem kevésbé – szüksége van a településeknek, önkormányzataiknak és a kistérségi összefogásnak.

A program hatékonyabb megvalósulása, működése érdekében javasoljuk, hogy a program céljára a társulás hozzon létre egy „monitoring csoportot”, amely rendszeresen felülvizsgálná a program teljesülésnek mértékét, és az eredeti célok érvényességét, javaslatokat tenne az esetlegesen szükséges módosításokra. E monitoring csoport egyfajta gazdasági tanácsadóként működhetne az OKÖT mellett, gazdaságpolitikai ajánlásokat tehet számára. Javasoljuk, hogy három tagja legyen: egy a vállalkozók által maguk közül évente választott képviselő, az egyik vállalkozói referens és a munkaügyi kirendeltség által delegált személy.

4. Melléklet

4.1 HELYZETÉRTÉKELÉS – SWOT ANALÍZIS

4.1.1 Az 'Ország Közepe' kistérség erőforrásai a térségfejlesztési koncepció alapján

Természeti környezet	
<i>A térség erősségei</i>	<i>A térség gyengeségei</i>
<ul style="list-style-type: none"> • erdőségek • védett természeti értékek • természeti ritkaságok • Duna-Tisza csatorna • Csendes környezet • Ország földrajzi középpontja 	<ul style="list-style-type: none"> • rendezetlen tulajdonviszonyok • falopás, rablógazdálkodás • talajvízszint süllyedése • közlekedés környezeti ártalmai (50-es út) • a hulladék környezetkímélő elhelyezése • köztisztaság (utak mentén) • katonai jelenlét hatása
Infrastrukturális környezet	
<i>A térség erősségei</i>	<i>A térség gyengeségei</i>
<ul style="list-style-type: none"> • közlekedés-földrajzi fekvés (E5, 51-es főút, 142. sz. vasútvonal) • alapközművek • a gáz és szennyvíz közművek gyorsan növekvő kiépítettségi foka • szabad, ipar, kereskedelem telepítésre • lakónegyedek kialakítására alkalmas ingatlanok • kábeltévé • számítógép-ellátottság (oktatásban) • oktatási alapfunkciók ellátottsága • nemzetiségi oktatás • zenei oktatás kiterjedt hálózata • egyházi iskolák (Dabas-Sári, Bugyi) • középfokú oktatás, gimnáziumi és szakképzés • egészségügyi alapellátás, gyermekorvos, szakorvos: térségi/társulási ügyelet • falusi turizmus kezdeményei, szálláshelyek, lovas-, vadász-, horgászturizmus • katonai bázis mint nagyfogyasztó, • elhagyott katonai ingatlanok 	<ul style="list-style-type: none"> • közlekedési árnyékképvés az autópályától távol eső területeken • vasúti közlekedés minősége • térségen belüli (tömeg)közlekedés • számítógép ellátatlanság (az önkormányzatok, intézmények egy részénél) • speciális cigány oktatási intézmények, programok hiánya • felsőfokú tanintézet hiánya • turista szálláshelyek, turisztikai szolgáltatások hiánya

Gazdasági környezet	
<i>A térség erősségei</i>	<i>A térség gyengeségei</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Budapest közelsége: munkaerőpiac (a térség É-i része), felvevőpiac (a térség D-i része) • mezőgazdasági termelők nagy, de nem feltétlenül megfogható száma • mezőgazdasági középvállalkozások (TSZ) • speciális mezőgazdasági szakismeret • sajátos kultúrák • katonai jelenlét • fuvarozó vállalkozások nagy száma • egyéni vállalkozások növekvő jelentősége • erős gazdasági potenciállal rendelkező települések • a meglévő gazdasági szerkezetre telepedő ipari, kereskedelmi vállalkozások • a külföldi tőke megjelenése 	<ul style="list-style-type: none"> • megszűnt fővárosi ipari bedolgozó, háttértev. • az ingázás nagymértékű csökkenése • mezőgazdasági nagyüzemek leépülése • a foglalkoztatási szint lecsökkenése • integrációs rendszer leépülése • felvásárló, tároló, feldolgozó kapacitás hiánya • új kultúrák bevezetésének hiánya • a tradicionális gyümölcskultúrák háttérbe szorulása • vállalkozások tőkehiánya, gyengesége • a lakosság átlagtól elmaradó jövedelmi helyzete (<i>SZJA-adatok alapján</i>) • kicsi gazdasági társaság, vállalkozás sűrűség • a szolgáltató szektor gyengesége • zöldmezős beruházások hiánya • a helyi vállalkozások erősítése támogatása
Társadalmi környezet	
<i>A térség erősségei</i>	<i>A térség gyengeségei</i>
<ul style="list-style-type: none"> • az elvándorlás mértékének csökkenése • folyamatos bevándorlás (bizonyos települések) • idősekről való gondoskodás helyi rendszerei, térségi intézmények • szakmunkások • az agrárértelmiség jelenléte • működő önkormányzati támogatási rendszerek házi szociális szolgálat, szociális étkeztetés, családsegítő, egyházi közreműködés • a helyi sajtó jelenléte, kábeltévé kiépülőben • a helyi társadalom szerveződése: faluvédő egyesületek, gazdakörök, nyugdíjas klubok, sport, hagyományörzés, törekvés a helyi identitás kialakítására 	<ul style="list-style-type: none"> • a természetes szaporodás negatív értékekbe fordulása • a betelepülők összetételének változása • a cigányság természetes szaporodásával fölmerülő gondok • elöregedő társadalmak • érettségizettek, és főiskolai/egyetemi végzettségűek alacsony száma • a képzettségben tapasztalható egyoldalúságok (faipari szakmák hiánya, mezőgazdasági gépészek túltermelése) • értelmiségi csoportok súlytalansága • munkanélküliség, • cigány munkanélküliség • elszegényedés, megélhetési és családi problémák, az erős szociális háló hiánya • a társulás nem használja ki a sajtóban lévő lehetőségeket

Térségi együttműködés	
<i>A térség erősségei</i>	<i>A térség gyengeségei</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Térségi iroda működése • A térség igazgatási, szolgáltatási, kereskedelmi központjának szerepét Dabas őrzi, • Mikrotérségi központok kialakultak, erősödnek • Térségismertető turisztikai kiadvány léte • Az összefogás kedvező tapasztalati • Az alapfokú szolgáltatások, infrastruktúra, beruházások, hulladék-elhelyezés területén létrejött együttműködések 	<ul style="list-style-type: none"> • Történeti gyökerű, politikai és személyes kommunikációzavar, bizalmatlanság • Versengés az együttműködés helyett • A konfliktusok olykor a racionális megoldások ellenében hatnak. • Dabas központi szerepköre ingatag • A térség gazdasági szereplőinek, civil szerveződéseinek, szellemi elitjének kimaradása • A cigány önkormányzatokkal való párbeszéd kezdeti lépései • A térségi identitás hiánya, kialakulatlansága • A szomszédos Pest és Bács-Kiskun megyei társulásokkal való kapcsolat hiánya.

4.1.2 Helyzetfeltárás A kistérségi „Imázs és marketing programban

A térség imázsépítési folyamatának, azaz a kommunikációs stratégiának és a stratégiai feladatoknak, valamint a marketing feladatoknak a meghatározását a fentieknek megfelelően több szempontú helyzetfeltárás előzte meg.

A vizsgálat két fontos területet ölelt fel:

1. A lakosságban, illetve a külső célcsoportokban, azaz a potenciális „vevőkben” kialakult **jelenlegi imázs vizsgálata**, az eddigi kommunikációs és marketing tevékenység értékelése.
2. A térség adottságainak, értékeinek, (tényezőellátottság) és kompetenciáinak számbavétele, azaz a **térségi kínálat** vizsgálata;

➤ A térségek versenyében manapság a kiválasztást meghatározó szempontok közül a hangsúly egyre inkább a fogyasztás-orientált tevékenységekre tevődött át: a térségeknek a fizikai, társadalmi és kulturális infrastruktúrához kapcsolódó szolgáltatásai a természeti adottságokkal azonos fontosságra tettek szert. Meghatározóvá vált a „**puha infrastruktúra**” jelentősége, így az adottságok vizsgálatának során e tényezők is szerepeltek.

➤ A térség versenyképességének feltétele a belső egység, erős térséghez-tartozási tudat. Ez helyi identitás egyre fontosabb lesz az európai uniós csatlakozásunkra való felkészülés, illetve a majdani tagság során nem csupán a befektetővonzás, munkahelyteremtés, hanem az uniós és az uniós mintára működő hazai fejlesztési támogatások elnyerése szempontjából is. A belső kommunikációs szükségletek meghatározásához szükség volt a **térségi identitás** jelenlegi kialakultságának **vizsgálatára** is.

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ország közepén fekvés, pozitív és figyelemfelkeltő kép kialakítására lehetőséget teremtő szimbólum megléte; ➤ WEB-oldal indulása; ➤ Pozitív kezdeményezések: kapcsolat az országos média felé, helyi televízió, arculat-tervezés stb. ➤ Pozitív kezdeményezések: országos rendezvények a térségben. ➤ Pozitív kezdeményezések: kommunikációs és marketing eszközök kiadványok a térségről (naptár, települési olvasókönyvek, történeti munkák, képeslapok stb.) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Rossz országos visszhangot keltő események; ➤ Arctalanság, funkció nélküliség a Központi Régióban (a fővároshoz és az agglomerációhoz képest); ➤ Belső egység és térségi azonosságtudat hiánya, melynek oka összetett: <ul style="list-style-type: none"> ➤ -történelmi, ➤ -az eltérő adottságokból eredő, ➤ -infrastrukturális hiányok okozzák (pl. belső utak nem kielégítő minősége); ➤ Külső és belső tudatos, rendszeres és minőségi kommunikáció hiánya; ➤ A kommunikáció tárgyának (tudatosan kialakított térségi termékek) hiánya.
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Az "Ország Közepe" szimbólum felhasználása regionális, s akár országos szinten; ➤ Közelség a fővároshoz, a vonzó imázsú országos központhoz; ➤ A központi agglomerációs térséghez képest eltérő, kiegészítő adottságok; ➤ A régió perifériális területeinek fejlesztése cél a regionális fejlesztési politikában. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Közelség a fővároshoz, melynek dominanciája akadályozhatja a környező térségek érvényesülését; ➤ Perifériális fekvés a Központi Régióban: agglomeráción kívülség; ➤ Kevés a térségek marketing tevékenységéhez megszerezhető támogatás, pályázat, ill. a létezők szétaprózottsága, csak egyes részfeladatok támogatása.

Az elemzést a következő megállapításokban lehet összegezni:

- A térség imázsának kialakításához nagy lehetőséget biztosít az a tény, hogy a térség a központi régióban fekszik, élvezheti a régió, -bár nem megfelelő eszközökkel és nem konzekvens munkával megalapozott-pozitív, vonzó imázsához tartozást;
- A régiós imázshoz kapcsolódóan azonban a térség nem határozta meg, így nem is kommunikálta sem a térségen belül, sem pedig a térségen kívül saját, a többitől – elsősorban az agglomerációs gyűrű térségeitől - eltérő adottságaira épülő, saját funkcióihoz kapcsolódó saját imázsát;
- A térség jó külső kommunikációjának, az imázsépítésnek alap feltétele a jó belső kommunikáció, azaz az egységes térségi identitásra épülő pozitív belső imázs kialakulása, melynek az alkotó elemei jelenleg már érzékelhetőek, de amelyet feltétlenül szükséges erősíteni;
- A térség jó külső kommunikációjának, az imázsépítésnek másik feltétele a térségi termékek kifelé, a térségen kívülre történő kommunikálása. E termékek jelenleg alakulnak, a kialakítás tudatossá tételének, és e kialakítási folyamat kommunikálásának erősítése szükséges.

4.2 A GAZDASÁGFEJLESZTÉSI PROGRAMOT MEGELŐZŐ ANYAGOK ÖSSZEFOGLALÁSA

4.2.1 Gazdaságpolitikai PILOT-program: I. Helyzetfeltáró és szinergikus munkarész KOLPRON Bp. Kft. (2001) (hiányzó oldalak 26-33-ig)

(Tanulmány elején *ígért további részek*: II. előzetes fejlesztési programjavaslat III. Fejlesztési projektek (3 db), IV. PILOT program értékelése)

Vizsgált terület OKÖT + Ráckebei + Gyáli kistérségen kívül 4 budapesti kerület: Csepel (XXI.), Erzsébet (XX.), Soroksár (XXIII.), Ferencváros (IX.)

OKÖT területét érintik:

MG-ban dolgozó aktív keresők 34,9% (↔Pest megyében 14,4 %)

Egy lakosra jutó legkisebb jövedelem Dabas Kistérségben

Települések gazd.i helyzete (1996 szem. jöv. alapján:) 4 kategória (1.200 eFt felett, 2.170-200, 3.140-170, 4.140 alatt)

Hernád 2. kategóriában, többi 3.-ban, kivéve Újlengyel, Pusztavacs, Örkény, Tatárszentgyörgy (12 település 1/3-a)

Vállalkozások megoszlása olyan., mint másutt, kivéve az ingatlanügyletek, bérbeadás, gazdasági szolgáltatásokat, ahol csak 16,5% a mutató 20,3 %-os megyei átlag helyett.

Megyén belülről érkező külföldi tőkéből 12% ráckevei, 5% gyáli, és csak 1,9 % jött a dabasi kistérségbe.

Hernádon és Ócsán van egy-egy 300 fő felett foglalkoztató cég (Hercsi és FÉG?)

↔Táborfalván nincs 20 fő felett foglalkoztató jogi személyiségű társaság

A térség területhasznosításának 20 %-a kertgyümölcsös-szőlő (↔Pest megyében 6,9%)

Erdőterületnek 2,9 %-a van magántulajdonban (↔Pest megyében és orsz. is 19 %)

Mg. gépesítettsége Bugyin kiemelkedő (11,9 % ↔Dabason 2,9 %)

Földterületeken gazdálkodó	Nagyság (ha)	Saját tulajdon részaránya (%)	Bérelt terület részaránya (%)
Egyéni gazdálkodó	45	48	52
Szövetkezetek	910	7	93
Gazdasági társaságok	539	1	99

Mg-ból származó jöv. Gyál 10 mFt/108 fő, Ráckeve 5 mFt/59 fő, Dabas 3,8 mFt/44 fő.

Fejlettségi faktor (vállalkozások, beruházások, munkanélküliek, felsőfokú végzettségűek, szem.jöv. adó) szerint 4 kategória. II. Dabas-Hernád-Újhartyán, III.-többség, IV.-Pusztavacs, Tatárszentgyörgy

I-dinamikus, II-autonóm, III-stagnáló, IV-hátrányos

Klaszterek I-VI-ig, OKÖT az V – VI-ban (különbség ali, VI felé romlik)

Folytatása: kivonat faxon – levél kérdésekkel, időpont eltolása – 2000. dec.6. megbeszélés (jegyzők.ben másik két program:1.)eszközprogram, 2.)vállalk. inf. hálózat (internet-site)

Faxban csak 2.sz. „Vállalkozók Iparháza” program, mint javaslat a kistérségnek –

4.2.2 SAPARD Operatív program

Készítette: RKK, Budapest, 2001

Korábbi stratégiai program elfogadott jövőképe:

1. agglomerációban növekedésre készek, innováció befogadása, továbbítása

2. kis-és középvállalkozások támogatása, erősítése
3. munkaerő képzése és megtartása

4. gazdaság fejlesztése mellett vonzó természeti és épített lakó- és rekreációs környezet
5. mg. fenntartható, táji-természeti adottságoknak megfelelő fejlesztése, népességmegtartás
6. leszakadó területek, csoportok integrálása

7 operatív alprogram / össz: 80 projekt
2001-2003-ig

1. állattartó gazdaságok fejlesztése
2. a termelés szerkezetváltásának elindítása
3. a vállalkozói környezet fejlesztése
4. a gazdasági környezet építése
5. a gazd.i kommunikáció inf. áramlás, kooperáció erősítése
6. az épített környezet, a kulturális örökség védelme
7. a fejlesztési potenciál, életminőség javítása

4.2.3 Ország Középe Önkormányzati Társulás Idegenforgalom fejlesztési koncepció és stratégiai program

Készítette: Pest Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány, 1999

Turizmus területén a térség zászlóshajója Ócsa, ehhez kellene kapcsolódnia a térség más turisztikai látványosságainak, programjainak.

Prioritások:

Term.i örökség, építészeti hagyományok, helyi közösségek értékei – megőrző, fenntartó bemutatása

Stratégiai alprogramok:

1. Térségi vonzerőfejlesztés
2. A kulturális és környezeti örökség védelme
3. A térség turisztikai fogadóképességének javítása
4. emberi erőforrásfejlesztés

5. Szervezet- és menedzsment-fejlesztés
6. Térségi marketing

Turisztikai termékcsoporthok (táblázatban alatta érdekelttség X jelöléssel BJ emlékeiből):

1. Öko-és kirándulóturizmus
2. Lovas turizmus
3. Kerékpár turizmus
4. Vadászturizmus
5. Konferenciaturizmus
6. Gyermeküdültetés
7. Rekreáció é pihenőturizmus
8. Kulturális turizmus
9. Horgászturizmus

Települések	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Bugyi		X	X			X	X	X	X
Ócsa	X	X	X		X	X	X	X	
Inárcs	X	X	X	X		X	X	X	
Kakucs			X			X			
Dabas	X	X	X	X	X	X	X	X	
Újhartyán	X	X	X			X	X	X	
Újlengyel	X	X	X			X	X		
Hemád	X	X	X			X	X		
Örkény	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Pusztavacs	X	X	X	X	X	X	X	X	
Táborfalva	X	X	X	X		X	X	X	X
Tatárszentgyörgy	X	X	X			X	X	X	

A táblázat mellé rakva a 1) lakóhely 2) iparterületi kínálatot induló kérdéssornak is megteszi

4.2.4 Ország közepe kistérségi imázs- és marketing program

SCET Magyarország Városfejlesztő Rt, HCH Tanácsadó, Szolgáltató kft, 2001 március

A program részeként elkészítették a térség SWOT analízisét (támaszkodva a koncepcióra)

A I. környezet, infrastruktúra, a II. gazdaság, az III. emberi erőforrások témaköreire.

J Ö V Ő K É P Ű K:

Dinamikusan fejlődő, kedvező imázssal rendelkező élhető kistérség a Közép-Magyarországi Régióon belül.

S T R A T É G I A I C É L O K:

1. munkahelyteremtő beruházások
2. zöldövezeti lakóhely,
3. turisztikai célpont

PILOT PROJEKTEK:

1. turizmus
2. belső úthálózat fejlesztése
3. fejlesztési iroda bővítése (?)
4. nyílt nap - OKÖT ülés
5. Ország Közepe logo
6. információs táblák

OKÖT legitimitásának erősítésére:

- Bölcsék Tanácsa,
- térségi kulturális/sport/természetvédelmi napok
- más, új kezdeményezések támogatása

3 egyedi K I S T É R S É G I T E R M É K (1.strat. célok)

1. magas életszínvonalat biztosító élettér

Eszközök a stratégia megvalósítására:

1. infrastruktúra fejlesztése,
2. emberi erőforrás fejlesztése,
3. vállalati szféra versenyképességének elősegítése
4. üzleti, lakossági szolgáltatások fejlesztése
5. KOMMUNIKÁCIÓ ÉS TUDATOS MARKETING

Külső-belső kommunikáció, közös akciók

2. magas színvonalú üzleti kiszolgáló infrastruktúra
3. változatos, innovatív turisztikai kínálat

E L S Ő L É P É S:

Termékké szervezés + (párhuzamosan) infrastruktúra fejlesztés

Összegezve:

a legfontosabb (Egyedi, kistérségi) termékek, amelyekre majd másokat is fél lehetne fűzni:

1. lakóterület / lakás kínálat
2. ipari parkok (3?)
3. turisztikai kínálat

4.3 SZAKÉRTŐI ANYAGOK A GAZDASÁG FEJLESZTÉSI PROGRAM RÉSZKÉRDÉSEINEK TISZTÁZÁSÁRA

4.3.1 Jenei Zsolt: Turisztikai fejlesztés lehetőségei az ÖKOT településein

a. Bevezető

A 12 települést összefogó társulás lehetőségei a turisztikai szolgáltatások fejlesztésére meglehetősen bonyolult. Ennek több oka is van, amit jelen anyagban nem összegzek, tekintettel az írás céljára és arra, hogy több a térséggel foglalkozó tanulmányban ezt már megtették. Olyan szempontokat és fogalmakat sorolok fel az alábbiakban, amelyek mindenképpen meghatározzák a térségben kialakítandó turisztikai szolgáltatásokat a következő 5 évben. Alapjai lesznek a stratégiai tervezésnek.

1.1 A turizmus gazdasági jelentősége folyamatosan növekszik, ami azt is jelenti, hogy egyre többen vannak a piac kínálati oldalán. Mindenki eladni akar, ezért a kínálati oldal túlterhelt. Csak az egyedire figyelnek fel az emberek és csak a jó szolgáltatásokat fizetik meg.

1.2 Budapest turisztikai vonzereje egyértelmű tény a Társulás 12 települése számára. A u.n. városlátogató turizmusból ez a térség mégsem tud magának szegmenseket megszerezni, mert nincsenek európai szinten fontos műemlékei és attrakciói. Tekintettel arra, hogy a fizetőképes vendég zömében még ma is nyugatról jön, a térséget erősen árnyékolják a Főváros által kínált attrakciók és a hagyományos kínálatnak számító Budapest környéki látnivalók. (Szentendre, Dunakanyar, Gödöllő.)

1.3 A turisztikai vonzerőt meghatározandó érdemes segítségül hívni egy urbanisztikában már bevált fogalompárt. A *hely - nem hely* meghatározásokat. **Hely** – egy térségnek azokat az egyéni és különös, csak rá jellemző látnivalóit jelenti, amely máshol nem található. Ezek lehetnek műemlék együttesek, parkok, szórakozóhelyek, egyéb látnivalók. **Nem hely** – azt a modern életmódot kielégítő helyi infrastruktúrát jelöli, amely mindegyik modern településen megtalálható és nemcsak a helyiek által használható. Bankok, bevásárlóközpontok, repülőterek, közlekedési csomópontok és az ezekkel járó összes infrastruktúra. Egy település vagy régió turisztikai vonzerejének a fejlesztésekor ezen tények aránya mentén meg lehet fogalmazni a közép és hosszú távú stratégiákat.

12. TÁBLA: “HELYEK” – amelyeket a turista egyéni motiváció alapján keres fel és a vele kapcsolatos Turisztikai infrastruktúra elemei

Szállodák Szálláshelyek Minden Kategóriában	Információhordozók Kiadványok Térképek, útikönyvek Táblák, piktogramok			Turisztikai kínálat Városnézések Kirándulások Komplett “csomagok”
Vendéglátás Minden kategóriában Igény szerint	TURISTA ☺			Kulturális kínálat Koncertek Rendezvények Múzeumok
Kereskedelem Áruházak Bolt Piac	Pénzügy Bank Pénzváltók ATM	Közlekedés Busz Vonat	Közbiztonság Rendőrség Polgárőrség	Kommunikáció Telefonok Internet

“NEM HELYEK” – amelyeket mindenki a szükségletei gyors és pontos kielégítése miatt keres fel, ahol “multiplikátorként” jelenik meg a fogyasztó turista

b. Az OKÖT turisztikai projekt fejlesztésének menete

b.i Első Fázis - Felmérés

Az alap infrastruktúra és a települések jellemzőinek és lehetőségeinek a feltárása, számbavétele. Ezeknek a tanulmányoknak a publikálása és jelentőségüknek az általános elismertetése. (Ez részben már megtörtént.)

Résztevő felek: Szakértők – helyi és országos döntéshozó politikusok – civil szervezetek.

b.ii Második Fázis - Elemzés

A 12 település többsége jelenleg stagnáló vagy leszakadó állapotban van. Gondjaik vannak az alapszolgáltatásaik hatékony megszervezésében és működtetésében. A közös munka lehetőségeit komolyan elemezni kell. Középtávú tervek kidolgozása, cél az érdeklődés felkeltése befektetések iránt. (SWOT, SAPARD, ÁRT, stb.)

Résztevő felek: Szakértők – helyi és országos döntéshozó politikusok – civil szervezetek - vállalkozók.

b.iii Harmadik Fázis – Turizmus lehetőségei a fentiek alapján

Szakmai konferenciák, előadások és work shopok rendezése, trendek vizsgálata. Paradigma kifejtése: mit jelent a térség? Folyamatos adatközlés a szereplők között. A fenti két fázis kiterjedése közben folyamatos munka.

Résztevő felek: Szakértők – helyi politikusok – vállalkozók.

2.4 Jelenleg is folyik vendégforgalomra épülő gazdasági tevékenység ezeken a településeken. Nem szabad, hogy erre ne legyenek tekintettel a fenti fázisokat

megvalósító szervezetek és közszereplők. Jelenleg is ösztönözni kell azt a munkát, amely folyik. Alapul véve a pest megyei szervezeteket már most lehet szervezni és egymással összekapcsolni a még egyenként gyenge turisztikai vállalkozásokat. A megyei kamarák és a Pest Megyei Turisztikai Iroda megfelelő alapot biztosít egy összehangolt cselekvésre, amelyben a 12 település idegenforgalomban érdekelt vállalkozói megismerik egymást és kialakítják kommunikációs csatornáikat és módszereiket. Érdemes lenne egy háló házat létrehozni / kinevezni valamelyik településen, ahova minden ilyen információ befut és a helyi vállalkozókat tömörítő szervezetekben kinevezni egy turisztikai témában felelős referenst. Több általam olvasott anyagban kifejezetten célszerűnek találják egy turisztikai hivatal vagy iroda létrehozását a 12 település által végzendő promóció és marketing számára. Tekintettel a költségekre és a jelenlegi lehetőségekre ezt én nem tartom célszerűnek. Ilyen szervezet egy nagyfokú turisztikai tevékenység megléte esetén jelenthet koordinációs segítséget és innovációt. De ez még korai. Egy szervezet létrehozása nem eszköz egy térség felemelésében.

c. Az OKÖT két lehetséges turisztikai projektje

c.i Az átmenő forgalom megállítása és kiszolgálása

A térség nagy lehetősége az 50 és M5 autópályák forgalmának a kiszolgálása. Ez ugyan nem klasszikus turizmus, - ami a motivációkat illeti, - de nagyon jól jövedelmező *Idegenforgalom* lehet! Budapest stratégiai besorolása árú, pénz és technológia mozgás alapján "kapu város". Ennek lényege, hogy a hozzá érkező gazdasági és társadalmi impulzusokat sikerrel közvetíti a régiójába. Az OKÖT települései a város dél – keleti térségében fekszenek, amely nagy fejlődés előtt áll. Európa erre felé fog folytatódni. Az M5 vonalában fekvő Dél – Európai országok csak ezen az útvonalon tudnak kapcsolódni a fejlettebb régiókhoz.

Az 50-es autópályát és az M5 autópályát mentén logisztikai csomópontokat lehet kialakítani. Az átmenő teher és személyforgalmat teljes mértékben ki kell szolgálni. A felsorolásban szereplő fogalmakat nem részletezem. Egyértelmű mindenki számára.

Üzemanyag ellátás, parkoló terület, (köz)raktárak, technikai kiszolgálás, expedíció, szállás, vendéglátás, kommunikáció, bevásárlás, cserepiac.

Ez a projekt inkább állami és önkormányzati valamint nagybefektetői együttműködést igényel. A területek kijelölése, a beruházás megkezdése a területi igazgatás feladata. Néhány nagyobb beruházó vonzóvá teheti a térséget. A kisebb léptékű szolgáltatások kialakítását és a térségi szereplők aktív bekapcsolását párhuzamosan lehet végezni.

c.ii Az önálló vonzerő kialakítása Budapest szomszédságában

Egy a régióban leginkább megvalósítható turisztikai termék kiválasztása és annak következetes felépítése és promóciója. Javasolom a lovas turizmus fejlesztését. Ennek adottságai a legkedvezőbbek a térségben és van már alapja, amit tovább lehet fejleszteni. Budapest 1,8 M lakossága elég nagy piacnak ígérkezik egy hétféle és időszakos, a lovas sportra alapuló, turizmus számára. Ehhez a meglévő infrastruktúrát kell fejleszteni és a résztvevő tulajdonosi réteget kell összefogni egy egységes P.R. és marketing mentén. Maximálisan ki kell használni, hogy a térség könnyen elérhető a

fővárosból, természeti adottságai alkalmassá teszik a lovaglás minden fajtájának az üzésére és el lehet tölteni sorozatos hétvégeket ezzel a tevékenységgel.

Ez a projekt inkább kis- és középbefektetői aktivitást igényel. A kereteket az önkormányzatoknak kell biztosítani a beruházások biztonsága érdekében. A megvalósítás a befektetők és a helyi lakosság feladata. A pénz helyi, pályázati és más tőkeforrásokból teremthető elő.

A fentiek egymást erősíthetik egy országos jelentőségű rendezvény megszervezésével! Egyszer egy évben érdemes szervezni egy nagyrendezvényt, amelynek jellegét előzetesen fel lehet mérni a térségbe az autópályákon könnyen eljutó vállalkozók és közönség kutatásával. Itt ki lehet aknázni az ORSZÁG KÖZEPE szlogent. Érdemes lenne egy vásárt szervezni a tavaszi időszakban, amely a figyelmet ráirányítaná a térségre. A vásár egy – két éven belül önálló arcot adna a térségnek.

4.3.2 Szuda Zoltán: Javaslatok az Ország Közepe Kistérség (Dabasi térség) gazdaságfejlesztési programjához.

4.3.3 A mezőgazdaság legfontosabb kérdései

a. Általános észrevételek a gazdaságfejlesztéssel kapcsolatosan vidékfejlesztési szemszögből

Minden döntés, cselekedet, tevékenység mögött ember rejtezik. Ebből az elemi felismerésből kiindulva könnyű belátni, hogy az emberi erőforrás minősége, felkészültsége meghatározó nem csupán az egyén, hanem tágabb környezete, közössége boldogulása szempontjából is. Ezért minden fejlesztési programnak foglalkoznia kell az emberi erőforrás felkészültségével. Ha egy program azt tűzi ki célul, hogy nőjön a KKV-k száma, akkor egyre több embert kell segíteni vállalkozóvá válni. Ez a segítség megnyilvánul az ismeretszerzés terén és a tájékoztatás terén. A szomszédos Dél-alföldi régió kistérségei ilyen szempontból például szolgálhatnak Dabas térsége számára. Az elmúlt 3 év adatait feldolgozva megállapítható, hogy a vidékfejlesztési tervezésben és a tervek megvalósításában, továbbá a pályázatok benyújtásában és megvalósításában élen jár az a Kecskeméti kistérség, amelyik sajátos kistérségi szervezeti modellt alakított ki. A modell lényege, hogy minden településen fiatal diplomás településfejlesztési menedzser dolgozik, hálózatba szervezve kollégáival és a térségi központi irodával illetve adatbázissal. A rendszer kialakítására és fenntartására számtalan pályázati lehetőséget aknázott ki a térség, csak az FVM 50 mFt-tal támogatta az adatbázis és a korszerű informatikai eszközpark és az elhelyezését szolgáló épületek, helyiségek beszerzését, kialakítását. Ez a közel 20 fős térségi csapat csak a VFC-ből 100 m Ft-támogatást hozott a térségbe 2001-ben, amikor a régióba érkező források 770 mFt-ot tettek ki. Ez a szervezet hiteles, helyben lakó szakemberei segítségével települési szinten szolgálja ki az önkormányzat, civil szervezetek, egyéni és társas vállalkozások igényeit, közvetíti az ismereteket, tudnivalókat a források megszerzése vonatkozásában is. A rendszer sikerének kulcsa az a helyi hiteles szakember, aki ismerve települését segít lebontani a vélt vagy valós gátakat helyi vállalkozások között és alakítja a helyi gazdaság megerősödése érdekében a partnerséget.

A partnerség kulcs egy térségi/helyi gazdaság vonatkozásában. U. i. egy-egy elszigetelt termék nem tartja/hatja fenn a helyi gazdaság növekedését. Lehetőség szerint arra kell törekedni, hogy a helyi alapanyagból helyben legyen magas hozzáadott értékkel jellemezhető fogyasztható termék. Ez partnerség nélkül nem működik. Hiszen be kell látni, hogy egy-egy ember, családi gazdaság nemigen képes áttekinteni és finanszírozni termékpályákat. Ökológiai indíttatásból is azt mondom a sokféleség stabillá teszi a rendszert, kevésbé kiszolgáltatottá váratlan hatásokkal szemben.

A piaci folyamatok is alátámasztják a partnerség, az összefogás szükségességét. Ötvözni kell a lokalizációt a globalizáció támasztotta kihívásokkal. Csak termelői szervezetek együttesen képesek a piacon és a politikában megfelelő árualapok előállítására és megfelelő tárgyalási pozíció elérésére.

b. A mezőgazdaság lehetséges jövője a térségben

b.i Adottságok:

Gyenge termőhelyek, környezetileg fokozottan érzékeny területek (Duna-Tisza közti Homokhátság) jellemzik a térséget, az erdő aránya alföldi viszonylatban magas, nagy területen akác található.

A takarmánynövény-termelés lehetősége (abrak) korlátozott. Baromfitenyésztési és kertészeti hagyományok jelentősek a térségben.

A homoktalaj kiválóan alkalmas a belterjes kertészeti hasznosításra, ez azonban tőkeigényes. Ugyanakkor a piac közelsége rövid megtérüléssel kecsegtet.

Az élelmiszertermékek értékesítése egyre inkább nagybevásárló központokon keresztül történik. Ez a kereskedelemben, beszállításban szigorú követelményeket és erős árversenyt jelent.

A budapesti agglomeráció közelsége nem csupán potenciális élelmiszerfogyasztó piacot jelent, hanem minden téren fogyasztókat jelent. Fogyasztókat idegenforgalmi vonatkozásban is. Ha ehhez hozzávesszük, hogy az országban megszálló turisták nagy része Budapesten tartózkodik, akkor a piac még jelentősebb.

Az EU zöldség és gyümölcsstermelés vonatkozásában a piaci mohikánokat nem támogatja, csak a TÉSZ (termékértékesítő szervezet) lehet alanya támogatásnak.

A Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program megerősödésével és az uniós tagsággal egyre nagyobb kiegészítő támogatásra számíthatnak a külterjes, környezetkímélő mezőgazdálkodást megvalósító gazdálkodók. Sőt a kedvezőtlen adottságú és környezetvédelmi megszorítások alá tartozó térségek is kompenzációban, jövedelemkiegészítő támogatásban részesülhetnek.

b.ii Lehetséges jövő

Mindezeket figyelembe véve egy több lábon álló, multifunkciós mezőgazdaság és környezet kialakítása lehet cél, összhangban a térség adottságaival.

Ennek jellegzetességei:

A legalkalmasabb („jó” talajadottságú, vízgazdálkodású, öntözhető, könnyen megközelíthető) területek intenzív művelése kertészeti, gyümölcsészeti

hasznosítással. Ez a területek kis hányadát érinti. Itt néhány új növényfajjal is célszerű kísérletezni (spárpa).

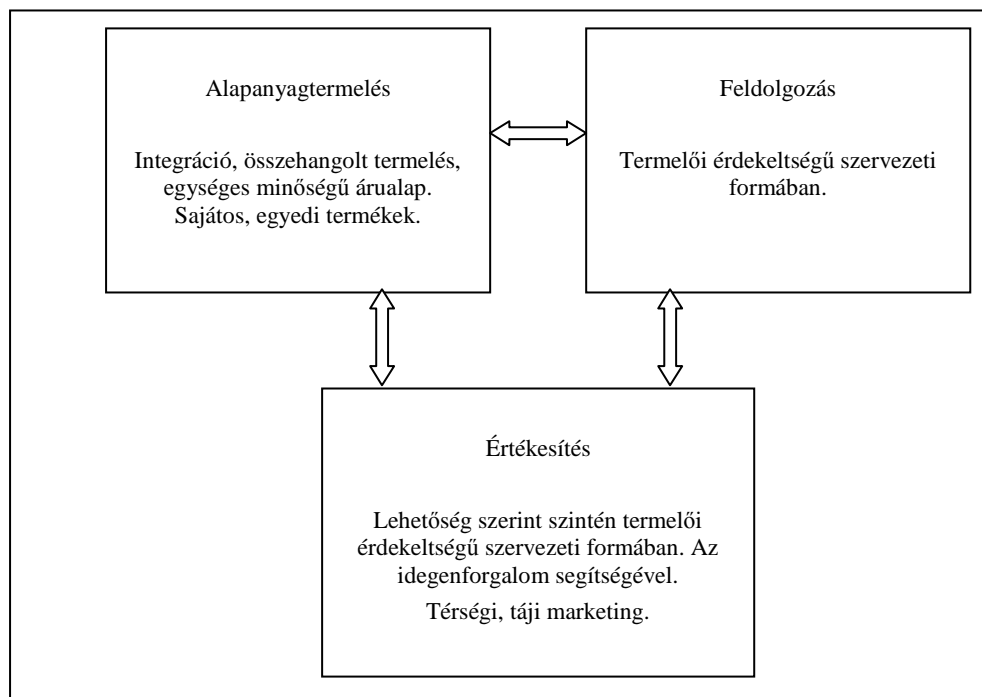
Az erdő és a külterjes gyepterületek aránya növekedni fog, és nőni fog a külterjes szántók aránya is. Ez a kevésbé bolygatott és mezőgazdasági termelésre használt terület a rekreáció lehetséges színtere lesz, továbbá olyan mezőgazdasági hasznosítás, aminek a bolygatatlanság kedvez. Természetesen a természetvédelemmel meg kell kötni a szükséges kompromisszumokat.

Amennyiben nő az erdő aránya, úgy nőni fog (ahogy ezt az elmúlt évtized is mutatja) a nagyvadállomány (gímszarvas és vaddisznó). Ami jelentős bevételeket hozhat a vadgazdálkodásban, megjelenhetnek a vadaskertek, a mesterséges vadtenyésztés. A másik olyan hasznosítás ami szóba kerül, az a méhészet. Az akácra és az erdő sajátos aljnövényzetére (selyemkóró) valamint a gyenge szántók mézélő növénytermelésére alapozva intenzív méhészet alakulhat ki a térségben.

A gyepterületek a külterjes tartásra alkalmas őshonos háziállatfajtákkal hasznosíthatók. Ennek a hasznosításnak az idegenforgalmi vonzereje sem lebecsülendő, főként akkor, ha ez a gasztronómiában, a helyi éttermekben is megjelenik és kamatozik. (Dömsöd, Apaj külterületén, a szomszédban legel az ország legnagyobb szürke marha gulyája, Szomor Dezső tulajdona. Ezek az alacsony AK értékű területek, ha a vízellátásuk megoldható horgásztavak, halastavak kialakítására ideálisak. Egyébként az állattartásban a gyors reprodukciójú, kis abrakfogyasztású, illetve az abrakot nagy hatékonysággal hússá alakító állatfajok tartása lehet kifizetődő a térségben, ezek a baromfifélék, a nyúl, a hal.

Értékesítés esetén nem feltétlen a terméket kell utaztatni. Lehet a fogyasztót is. A budapesti piac és a turisták közelsége alkalmat ad erre a lehetőségre is. Ez az értékesítési gyakorlat alkalmas lehet szelepszzerű működésre, hogy levezesse a mezőgazdasági termelésből kilépő, kiszoruló aktív népességet, elkerülve ennek a rétegnek a lumpenizálódását. A térség természeti, történelmi adottságai, kulturális sokszínűsége egyébként is alkalmassá teszi az agroturizmus kiaknázására. Ebben az esetben is meghatározó a vendéget fogadó testi, lelki, szellemi alkalmassága. Erre kiemelt figyelmet kell fordítani.

2. ÁBRA: Helyi gazdaság idealizált szerkezete

Bármelyik említett alágazat esetében nagyon fontos, hogy az árualapok megjelenítése, kezelése a termelők kezében legyen a kedvező tárgyalási pozíció elérése érdekében. Ehhez nem csupán szervezeti háttér kell, hanem infrastrukturális, logisztikai háttér is. Ismét említhetném a kecskeméti térséget, ahol méhészetben a Natúr Nektár Szövetkezet fejlesztései úttörők, vagy a gabonátároló, értékesítő és a gyümölcsstermelésre alapozott TЭСZ-ek példája lehet követendő. Meg kell teremteni a zöldség és gyümölcs vonatkozásában a nagy kapacitású tárolókat és áru-előkészítő tereket. Ez jelentős ráfordítást igényel.

b.iii Fontos tennivalók a közeli jövőben:

A jogharmonizációból is következő szigorodó előírások az állatfelvásárló telepek, vágóhidak, mézfeldolgozók, borászatok és minden élelmiszer előállításával kapcsolatos tevékenység estében korlátokat jelentenek már most vagy a közeli jövőben a termelők számára (a termékpálya bedugul). Át kell tekinteni a helyzetet ebben a vonatkozásban, meg kell fogalmazniuk a térségben élőknek a szükséges lépéseket. A Dél-Alföldön a VFC pályázataiban jelentős számot képviselnek a zöldség- és gyümölcsfelvásárlók, a helyi piacok és állatfelvásárló telepek felújításai, újak létesítése.

Ugyancsak fontos lenne az információ áramlásának hatékony, a térségre adaptált rendszerének kialakítása. (Teleházak, szaktanácsadói hálózat, pályázati tanácsadók) Érdemes megjegyezni, hogy a vidékfejlesztési pályázatokon a 2001-2002-es időszakban Pest megye szereplése 39 db! benyújtott pályázat, míg Dél-Alföld 420 db benyújtott pályázat ugyanazon idő alatt.

A közös Európába igyekeztén tudomásul kell venni bizonyos dolgokat. Többek között azt, hogy a globalizáció kihívására születtek válaszok. Erről szól az új közös piaci agrárpolitika is. Ezekkel a folyamatokkal minél több termelőnek kell tisztában

lennie, és fel kell készülniük a helyzet kezelésére. Tennivalók a felvilágosítás, képzés és az önszerveződés (szövetkezés) előmozdítása terén vannak.

Célszerű lenne a termőhelyi alkalmasságot, a különböző potenciális hasznosítást (természetvédelem, erdészet stb.) figyelembe véve egy térinformatikai segítséggel támogatott területhasználati térképet készíteni az egyes tevékenységek, ágazatok lehetséges helyszíneiről.

A jövő egyik fontos politikai kérdése lesz azoknak a tömegeknek a sorsa, akik vagy önként, vagy kényszerből élnek a mezőgazdaságból és üzemi méretük gyakran az önfenntartásra sem teszi alkalmassá őket. Úgy vélem a helyi döntéshozóknak fel kell készülniük erre a kihívásra. A helyzet kezelésében az előbb említett információáramlást is segítő vidékfejlesztési szakemberekből álló térségi hálózatnak komoly szerep jutna. Vissza kell emlékeznünk történelmi hagyományainkra és sok esetben azokból merítve megoldást találhatunk ennek a rétegnek a gondjaira (pl. erdő vagy legelő közbirtokosság).